

EESTI METS

METSA JA JAHINDUSE KUUKIRI

SISU:

Direktor J. Luik — põllutööministri abiks.
Metsandusliku Uurimisinstituudi ja riigi katsemets-
kondade tegevusest 1938/39. a. — *E. Kohh.*
Eesti Metsaühingute Liidu tegevuse aruanne 1. IV
1938. a. — 31. III 1939. a. — *V. Mutt.*
Metsadest ja metsakaitsest Põhja-Eestis 1888. a. —
1916. a. — *E. Saar.*
Meie parkide kaunistamisest — *E. Schabak.*
Metsatöölise kutseoskuse arendamisest Saksamaal —
J. Visnapuu.
„Paruni Pettäi“ — *Viktor Obef.*
Tihemetsa metsatehnikumi dendroloogia-õppeala asu-
tamisest ja tähtsusest — *Alfr. Kivisild, metsatehni-
kumi aednik.*
Kõnelusi kodumaale. — *E. Uibo.*
Uurimusl kodumaiste punde seemnete arvu ja headuse
üle mitmesugustes võra osades — *Acatay A. Forst-
archiv nr. 718 1939. a. järgt.*
Suurte metsamassilvide piiride koordineerimise mee-
todelist.
Kolmas rahvusvaheline metsanduskongress.
Jahindus.
Mitmesugused teated.

1939. 19. JUUNI NR. 6

XIX AASTAKÄIK

AD

Akadeemilise Metsaseltsi, Eesti Metsateenijate Ohingu, Eesti Metsaühingute
Liidu ja Riigimetsateenijate Keskkogu häälekandja

Tellimise hind kr. 3.50 aastas, kr. 2.— poolaastas, kr. 1.— veerandaastas, üksiknumber 40 senti.

10 krooni kuus

suudate kindlasti pankka sisse maksta oma lapse arvele
Selle väikese sissemaksuga kogute lapse täisealiseks
saamiseni

3500 krooni

suuruse kapitali, kui algate sissemaksimisega kohe
pärast lapse sündi. On aga Teil võimalik rohkem
säästa, siis kasvab ka kapital vastavalt suuremaks.
Sellega kindlustate lapse tulevikku ja valmistate
rõõmu enesele ja temale.

Seepärast juba täna

astuge lähemasse ühispanka või U. K. Eesti Rahva-
panka ja avage oma lapse nimele hoiuarve ja makske
sinna järjekindlalt iga kuu kindel summa. Hoiuarveid
avavad kõik ühis pangad, hoiu- ja laenukassa ja ka

U.-K. Eesti Rahvapank

Tallinnas, S.-Karja 19

EESTI METS

METSANDUSE JA JAHINDUSE KUUKIRI

VÄLJAANDJAD : Akadeemiline Metsaselts. Eesti Metsateenijate Ühing. Eesti Metsaühingute Liit. Riigimetsateenijate Keskkogu.	Peatoimetaja Prof. O. DANIEL. Tartu, Gustav Adolfi t. 70. Vastutav- ja tegevtoimetaja VASSILI MUTT.	TOIMETUSE AADRESS: Tallinn, postkast 97. TOIMETUSE ASUKOHT: Tallinn, Lai tän. 39/41, tel. 464-76. POSTI JOOKSEV ARVE NR. 155

XIX aastakäik

19. juunil 1939

Nr. 6

Direktor J. Luik — põllutööministri abiks

Vabariigi President oma käskkirjaga 25. maist s. a. nimetas senise Riigimetsade Talituse direktori metsateadlase Jaan Luik'i põllutööministri abiks, jättes J. Luik'i peale edasi ka Riigimetsade Talituse direktori ülesanded. Ministri abina kuuluvad hra J. Luik'i otustamisele küsimused Riigimetsade Talituse Katastri ja Maakohtalduse Osakonna aladelt.

J. Luik, sünd. 29. juulil 1892. a. Tuhalaane vallas, Viljandimaal, on üks esimene Tartu ülikooli Metsaosakonna diplomiga lõpetanud metsateadlasi.

Ta võttis osa maailmasõjast ja Eesti Vabadussõjast kahurväe ohvitserina. Tegutses hiljem Põllutööministeeriumis vanema maamõõtjana, millise teenistuse kõrval lõpetas ülikooli. Pärast ülikooli lõpetamist siirdus J. Luik metsateenistusse, olles algul Vastemõisa abimetsaülem, Viljandi maakonna metsaülema abi, Erastvere metsaülem, Pärnu ringk. metsarevident, Voltveti metsaülem ja alates 1. jaan. 1929 seisab ta riigimetsade valitsemise eesotsas. Omab Valgetähe II klassi teenetemärki.

J. Luik'i nimetamisest ministriabi kohale tunneb headmeelt kogu metsameeste pere ja soovib oma lugupeetud juhile õnne ning edu uute ja vastutusrikaste ülesannete täitmisel.

Metsandusliku Uurimisinstituudi ja riigi katsemetskondade tegevusest 1938/39. a.

E. Kohh

K. a. 20. mail peeti Tallinnas Riigimetsade Talituse ruumes Metsandusnõukogu koosolek, kus tulid läbivaatamisele ja kinnitamisele Metsandusliku Uurimisinstituudi ning riigi katsemetskondade 1938/39. a. tegevuse aruanded ja 1939/40. a. tegevuskavad ning Uurimisinstituudi möödunud majandusaasta rahaline aruanne ja k. a. eelarve.

Alles kaks ja pool aastat tagasi (1. XII 1936) rajatud uurimisinstituudi väljaarendamine jätkus möödunud aastal võrdlemisi edukalt. Seda soodustasid üliloolilt avaramate tööruumide saamine ja a.-s. Eesti Metsatööstuselt saadud rahaline toetus. Viimane asjaolu võimaldas mõnegi kavatsuse, nii tööde kui ka asutuse sisustamise alal, varajasemat teostamist kui see oluks võimalik üksi metsamajanduskapitalist uurimisinstituudi ülalpidamiseks antava toetussummaga. Aruandeaasta lõpul oli uurimisinstituudil varandusi 4800 kr. väärtuses, sellest 2300 kr. eest katseaparatuur ja -abinõusid, 1000 kr. eest raamatuid ja 1300 kr. eest kantselei-inventari; aruandeaastal suurenesid varandused enam kui 2500 kr. võrra, sellest a.-s. EMT toetuse arvel üksi enam kui 1800 kr. eest.

Osalt riigieelarve ja osalt metsamajanduskapitali summade arvel muretseti katsemetskondadelegi lihtsamaid tööriistu ning vähesel määral erikirjandust, sest muidu pole mõeldav paljude uurimiste ja katsete teostamine.

Kuusiku ja Sõmerpalu katsemetskondade pensioneerunud metsaülemate J. Jänes'e ja V. Bergmann'i asemele määrati samade katsemetskondade uuteks juhtideks R. Kask ja H. Kosenkranius. Voltveti katsemetskonna katseabimetsaülemaks määrati mag. J. Kõresaar, katseabimetsaülem Sõmerpalus puudus. Seega muutus katsemetskondade koosseis õige suuresti.

Katsemetskondades jätkusid varem

alatud katsed ning aruandeaastal alati veel uusi töid. Üldiselt on katsemetskondade senine tegevus suunatud esijoones mitmekesiste metsakasvatustlike päevaprobleemide lahendamiseks. Vastavad katsed on aga tavaliselt pika kestusega ja seepärast on tulemusi saadud vähe ning neile ei tule vaadata kui lõplikele.

Uurimisinstituudi ja katsemetskondade lähimate aastate ühine töökava on esitatud tabelina, kust nähtub ka üksikute tööühikute seniste tööde käik.

Tabelist nähtub, et 1937. a. katsetööde hooajal alati 9-as ja 1938. a. jätkusid 8-as ning uuesti alati katsetööd samuti 8-as tööühikutes. Mäni seemnepuude uurimise jaoks lõpetati andmete kogumine 1937. a. 1938. a. tuli lõpetada Kagu-Eesti männimetsi laastanud latipihklase kahjustuste uurimine, ning õnneks seetõttu, et kõnealuse kahjuri rüüstet suudeti tugevasti piirata intensiivse tõrjega, mida tehti kahel hooajal. Nelja tööühikute katsetulemused on avaldatud trükis.

Töid katsemetskondades.

Piiratud ruumi pärast käsitletakse igast katsemetskonnast ainult tüübilisemaks peetavaid katserühmi.

Kuusiku katsemetskonnas on püüded suunatud selleks, et metsastada õhukeste paemuldade vanemaid ja suurepinnalisi männiraielange, kus esialgu valitud kultiveerimisviisi, mäni lapikülv, ka korduvalt käsitatuna pole annud tagajärge. Külvid ebaõnnestusid osalt kõnealusele paesavidele omase suvise põuakartlikkuse ning eeskätt kevadise külmakohrutuse tõttu. On kindel, et siin külvid paljastatud pinnasele on määratud hukkamisele. Kui paepealne mullakiht pole liialt õhuke, siis on eeldusi n.-n. kriipsukülvi õnnestumiseks, kuid ainult värskel, kamardumata raiestikul, nagu näitavad head külvitagajärjed Aburva vaht-

Ulevaade metsanduslikust uurimistegevusest

1937. a. 12. jaan. kinnitatud ja hiljem täiendatud töökava põhjal.

I. Metsakasvatuse alalt: mets.-nõukogu 12. I 1937	Uurimise käik		Märkusi
	1937. a.	1938. a.	
1. Kuuse kunstlik uuendamine	alatud	jatkus alatud	Trükis
2. „ ajajärguliste raiete otstarbekas teostamine .			
3. Mitmesugused raieviisid kuuse- ja männimetsadele			
4. Metsauuenduse viisid raskesti metsastavatel maadel			
a) paealadel	alatud	jatkus	
b) nõrgkivil	„	„ alatud	
c) männikultuurid põlendikel			
5. Katsed väärtuslikumate võõrpuuliikidega pinna- omaduste paremaks kasutamiseks	alatud	jatkus	
6. Abinõud ja viisid loomuliku uuenduse soodusta- miseks raietel		alatud	
7. Seemnepuude otstarbekus	alatud		Andmete läbitöö- tamine lõpukorral Trükis
8. Mitmesugused hooldamisraied	alatud	jatkus	
9. Taimeaiad ja puukoolid	alatud	jatkus	
10. Pinnase hooldamine	alatud	jatkus	
11.*) Metsanduslik pärivus ja aretamine		alatud	
12. Larixi ja tamme puistute-kultuuride uurimine		alatud	
13. Kuusele paemaadel segapuuliikide leidmine		alatud	
II. Metsakaitse alalt:			
1. Kuusepuistute hävimise põhjused	alatud	jatkus	Trükis avaldatud Trükis avaldatud ja avaldamisel
2. Latipihklase levik, kahjustus ja tõrje	alatud	jatkus	
III. Metsatakseerimise alalt:			
1. Kasvava metsa massitabelite parandus, eeskätt kase osas		alatud	
IV. Maaparanduse alalt:			
1. Metsakuivenduse mõju metsa juurekasvule ja uuen- dusele mitmesugustes pinnase tingimustes			
V. Töönormide alalt:			
1. Ajaurimised		alatud	

*) P. 11 ja 13 — töökava täiendus metsandusnõukogu 29. IV 1938. a. koosolekul.

konnas. Velise metskonna Männise vahtkonnas hakati mändi külvama soovitud vahekaugustega asetatud turba-pätsidele. Vastav kultiveerimisviis levis ka teistesse metskondadesse (Kuusiku, Märjamaa, Hallinga). Kuusiku ja Velise metsk. vastavate kultuuride analüüsist selgus, et tulemused kujunesid rahuldavaks vaid soodsa ilmastikuga aastail ning natuke sügavamail päemuldadel: Velise metsk. Männise vahtk. mullakiht 15—20 sm, Kuusiku metsk. Koikse vahtk., kus mullakiht on vaid 7—9 sm, pätsikülvid tulemusi ei annud.

Ohukesile päemuldadele sobib lüng-

istutamine, kuid seegi viis eeldab soodsat ilmastikku esimesel suvel. Paremate kasvutingimuste loomiseks, mulla kuivamise takistamiseks ja lõhe koostoidmiseks on lünguistutatud taime juurekaelale Lasnamäel ja Sutlema m. asetatud paetükike; Kuusikul seda ei proovitud. Rahuldavaid tulemusi andsid kiilistutamised kõrvalepööratud mättale (mullakiht kahekordistub!), eriti siis, kui istutamispaiad valmistati sügisel ning mäta vahelt kõrvaldati samblakiht. Võrdseis tingimuses olid kiilistutamise tagajärjed enam kui 20% paremad lüngistutamise tagajärjedest.

Ka kehvemadki paemullad on metsamehe pingutusile tänulikumad kui näit. jämedateralised kahjutulede poolt rikutud liivamullad: esimesil on vaevu mõeldav, et kord õnnestunud kultuur häviks hilisemas eas, nagu see esineb liivamuldade põlendikel.

Sagadi katsemetskonna valulasteks on jämedateralised liivamaad, mis seetõttu juba loomupäraselt on õhuvae- sed, halva niiskuse ning toitainete kin- nihoidmise võimega ja nõrga kapillaar- susega. Valitsevaks ja peapuuliigiks on mänd. Korduvate metsapõlemiste läbi vastavate muldade toogivõime on langenud väga tihti isegi 2 boniteedi- klassi. Värskeid põlendikke õnnestub harilikul viisil kultiveerida vaid esime- sil aastail, hiljem see on õige raske. Kuid esialgu õnnestunudki kultuuride kasvamine pidurdub, millele järgneb kultuuride kiratsemine, mis halvemal juhul lõpeb kultuuri hukkamisega ise- gi 15—30 a. vanuses (Kolga, Sagadi, Narva). Kirjeldatud maadel pole ooda- ta rahuldavaid tulemusi harilike met- sakasvatustlike võtetega. Seni proovi- tud lehtpuude (kased, pajud, lepad)

kultiveerimine on õnnestunud vaid osaliselt — muld on ebasobiv ning äär- miselt põuakartlik. Lehtpuude kultiveerimine okaspuude sekka kujuneb ka äärmiselt kulukaks, sest metsloomade pärast võib enamikku lehtpuid istuta- da vaid 1,5—2,0 m kõrguste taimede- na. Mulla toitainetega rikastamiseks ja füüsiliste omaduste parandamiseks on kohati oksad jäetud langile, kuid selle mõju pole veel ilmnenud. Esialgu on lootusi, et viletsamaid kasvukohti saab antud nõiaringist päästa sügava täis- künniga, mida tõendavad Sagadis teh- tud tähelepanekud: küntud sihil kas- vab rohttaimi (kõrrelisi, pajulilli, obli- kaid), kuid kõrval põlendiku-lagendi- kul leidub vaid vähenõudlikke samb- laid, kanarbikku, leesikat ja üksikuid kiratsevaid männitaimi.

Eespool kirjeldatud männikuile on iseloomulik haruldaselt rohke männi koorerooste esinemine juba 15-a. kul- tuurides ja nooremais puistuis. Võiks oletada, et on tegemist koguni mõne teise Peridermium'i liigiga, mis on ko- hanenud kehvematele kasvukohtadele seal kasvava vaheperemees-taime tõttu.

(Järgneb.)

Eesti Metsaühingute Liidu tegevuse aruanne

1. IV 1938. a. — 31. III 1939. a.

1. Liikmed. Aruandeaasta jook- sul lahkus EMLiidu liikmete hulgast Eesti Metsaühimate ühing oma tege- vuse lõpetamise tõttu. Uuteks liikme- teks võeti vastu Riigimetsateenijate Keskkogu ja vastasutatud Põltsamaa Metsaühing. Aasta lõpuks kuulus liidu koosseisu 13 metsaühingut ja 7 üleriik- likku organisatsiooni.

Üleriiklikel organisatsioonil oli aru- andeaastal kokku ümarguselt 20.000 ja metsaühinguil — 707 üksikliiget.

2. Koosolekud. Täiskogu koos- olekuid peeti üks 26 osavõtjaga 12 or- ganisatsioonist.

Nõukogu koosolekuid peeti kaks, mil- lest võttis osa 9 nõukogu ja 2 juhatuse

liiget. Nõukogusse kuulusid härrad A. A u k s m a n n esimehena, dr. P. R e i m abiesimehena, A. V a h a r u sekretärina ja J. K r a a v, prof. O. D a n i e l, O. K ö s t e r, P. S a k s, J. P a r t s, J. N e n n, A. L a a n s o o, A. S o o v i k ja L. S a l u m — liikmeina.

Juhatuse koosolekuid peeti 6, kus 12,5 töötunni kestes arutati talumetsan- duse edendamise ja arendamisega ning liidu jooksva tööga seoses olevaid küsi- musi. Liidu juhatusse kuulusid härrad J. L u i k esimehena, A. R a i d l a ja K. K e e r d o j a abiesimeestena, V. S e p p laekahoidjana, K. K e s k k ü l a sekretä- rina ja E. V e s t e r ja J. P i p a r liik- metena.

3. Jooksev töö.

Metsanduskonsulentide tegevus on arvudes järgmine:

Tegevuse nimetus	Arvudes	
	juhud	päevad
I. Nõuanne ja töö büroos.		
1. Metsa rajamine, kasvatamine ja hooldamine	977	150
2. Metsa kasutamine	300	72
3. Metsakaitse	89	28
4. Kodukaunistamine	286	49
5. Organiseerimine	102	83
6. Aruande ja töökava koostamine	26	31
7. Ajakirjanduse jaoks artiklite kirjutamine	67	56
8. Muud kantselei tööd	148	247
	1995	716
II. Nõuanne ja töö kohtadel.		
1. Metsa rajamine, kasvatamine ja hooldamine	688	331
2. Metsa korraldamine	80	71
3. Metsa kasutamine ja hindamine.	102	65
4. Metsakaitse	31	17
5. Taimeaiad	36	33
6. Kodukaunistamine	88	54
7. Jahindus	4	4
8. Kõnede pidamine	70	33
9. Koosolekute korraldamine	58	55
10. Kursuste korraldamine	58	40
11. Raadioloengud	3	3
	1218	706
III. Erijuhud ja korraldused.		
1. Metsapäevad	49	40
2. Metsarajamistööd väljaspool metsapäevi	57	40
3. Metsanduslik järelevalve	9	9
4. Sõidud väljaspool tööpiirkonda	46	73
5. Õppereisid	4	8
6. Näitused	17	67
	182	237
Kokku	3395	1659

Märkus: Aasta jooksul läks tööpäevadest kaotsi haiguste (67), puhkuste (90) ja vakantsete kohtade (143) tõttu kokku 293 päeva.

Oma tööpiirkonnas sõitsid konsulendid 55.814 kilomeetrit.

Nagu konsulentide tegevuse arvulise ülevaatest nähtub, olid talunikud kõige enam huvitatud metsakasvatamise küsimusest. Metsakasvatuse ja -müükide alal oldi tagasihoidlik, mille põhjuseks tuleb pidada metsamaterjalide hinna langust möödunud metsa ülestötamise hooajal.

Aastaaegade järgi oli konsulentide välistöö suunatud järgmiselt:

Kevadel: 1) metsapäevade korraldamine, 2) metsarajamise ning kodukaunistamise tööde juhtimine, 3) metsandust käsitlevate tundide andmine koolides.

Suvel ja sügise esimesel poolel: 1) töörajooniga tutvumine ja sidemete loomine metsandusest huvitatud talupidajatega, 2) talumetsa kultuuride järelevaatused ja nende premeerimine, 3) metsahooldamistööde juhtimine, 4) talumetsade pinna ja tagavara selgitamine, 5) talumajapidamises tarvitava kütte- ja tarbepuidu hulga selgitamine, 6) metsanduslike väljapanekute korraldamine näitustel.

Hilissügisel ja talvel: 1) metsanduslikud kursused, koosolekud ja loengud, 2) nõuanne koha peal ja büroodes, 3) metsarajamiseks vajalike seemnete ja taimede soovijate registreerimine.

Liidu teaduslik sekretär on peale nõuande- (673 juhul), büroo- ja üldorganiseerimistöö toimetanud kuu- kirja „Eesti Metsa“, võtnud osa metsa- materjalide hindade noteerimise komisjonide koosolekuist, lahendanud talumetsa müükidega seoses olevaid ja teisi küsimusi. Metsaühingute ja metsanduskonsulentide instrueerimise ning muude liidu tööga seoses olevate küsimuste lahendamiseks on teaduslik sekretär viibinud väljasõitudel 31 juhul, kokku 51 päeva, võtnud osa metsameeste ekskursioonist Leedusse 6.—11. juulini 1938. a. Leedu metsandusega tutvumise eesmärgil, avaldanud ajakirjades ja perioodilistes väljaannetes kokku 21 artiklit ning vastanud ajakirjades 15 metsandust käsitlevale küsimusele ja esinenud 11 ettekandega, neist 5 raadios.

Liidu kirj vahetuses tuli sisse 850 ja läks välja 984 saadetist.

4. Metsapäevad. Metsapäevade juhtlauseks oli talumetsa kännustikkude metsamine ja metsa pindala suurendamine põllumajanduslikult ebatootvate maade ja eraldi asetsevate osatükkide metsastamisega. Sellele lisandus tarbepuustute rajamise ning koduümbruse kaunistamise propaganda.

Metsaühingute usaldusmeeste — riigimetsaametnike ja erametsanduse nõuande personaali poolt korraldati 491 metsapäeva 31.351 osavõtjaga. Metsapäevadel rajati 191,2 ha uut metsa; sellest ümarguselt 80% talumaadel, asutati 17,7 km elavaedu, 3110 m² taimeaeda, istutati 31.205 ilu- ja tarbepuud, kaunistati puude ja põõsastega 450 üksust, peeti 315 kõnet, korraldati 167 õppekäiku ning teostati 1605 juhul metsanduslikku nõuannet.

Väljaspool metsapäevi levitati EMLiidu, metsaühingute ja riigimetskondade kaudu talumaade metsamiseks 755.590 okaspuu taime ja 682 kg okas-

puu seemneid, müüdi ja anti tasuta 80.516 ilu- ja tarbepuutaime ja 44,72 kg ilu- ja tarbepuu seemneid.

Metsapäevade hooajal levitati 5000 eksemplari „Eesti Metsa“ metsapäevade erinumbrist ja 4500 eksemplari eribrošüüri „Kask ja ta osatähtsus meie metsamajanduses“. Demonstreeriti 14 keskuses kokku umbes 10.000 vaatajale õppe- ja propagandafilmi „Eesti Metsandus“. Avaldati ajakirjanduses talumetsandust käsitlevaid ja propaganda-ilmelisi artikleid. Kogu aruandeaasta jooksul peeti 10 metsanduslikku raadiokõnet.

5. Metsanduslikud väljapanekud põllumajandusnäitustel.

Metsanduse populariseerimiseks ja metsanduslike oskuste õpetamiseks korraldati metsanduslikke väljapanekuid kõigil põllumajanduslikel ja maanoorte tööde näitustel. Väljapanekuid korraldati 21 eri kohas, kusjuures need kõikjal said kas kõrgema või I auhinna osalisteks.

6. Paealade metsamine.

1937. a. alustati Riigimetsade Talituse ja EMLiidu poolt Tallinna-Narva maantee äärsete paealade metsamise katseid. Esimesel aastal korraldatud katsed julgustasid tööd jätkama ning 1938. aastal metsastati Tallinna linnale kuuluvatest paealadest 6,0 ha hariliku ja mägimänniga. Kogu metsatud ala piirati kaitseks kariloomade vastu okastraadiga. Sama aasta sügisel jätkati metsamistöid Iru valla piires olevail talumail, milleks talunikelt ka vastav nõusolek saavutati. Sügisel metsati ja piirati okastraadiga kahes kohas kokku umbes 0,6 ha paeala. Istutamiseks tarvitati hariliku männi, saare ja papli taimi.

7. Kuusemetsa kasvatamise võistlus.

Aruandeaastal selgusid 1. oktoobril 1936. a. alanud kuusemetsa kasvatamise võistluse tagajärjed. Võistluse lõpptulemuste alusel määras liidu juhatus võistlustest osavõtjaile: ühe I (100 kr.), ühe II (75 kr.) ja ühe III

(50 kr.) auhinna ning kahele ergutus-
raha (40 ja 35 kr.). Kuigi esimesest
metsakasvatamise võistlusest osavõtt
polnud eriti rohkearvuline, täitis võist-
lus siiski rahuldavalt temale pandud
ülesanded.

8. Puuseemnete ühistelli-
misel telliti 1938. a. kevadel Saksa-
maalt J. Noth'i seemnearilt 68 kg ja
Austriast Notlacen'i seemnearilt 26,5
kg välismaa puuliikide seemneid. Neist
seemnetest läks 49 kg riigi metstkonda-
dele ja metsaühingutele ning 45 kg
maanoorte ringidele, koolinoortele ja
omavalitsusasutustele.

9. Organiseerimine.

Aruandeaasta jooksul organiseeriti
ja kutsuti ellu Põltsamaa, Väike-Maar-
ja ja Tudulinna metsaühingud. Tartu
Metsaühingu juure asutati talupida-
jaist-metsaomanikest koosnev metsan-
dusring, kusjuures ringi liikmete met-
samajanduslike tööde juhtimiseks pal-

gati ametisse metsakooli haridusega
metsnik.

10. Sinise metsamärgi an- netamine.

Aruandeaastal annetati liidu juha-
tuse poolt (metsamärkide kodukorra
§ 3 lit. b punkt 2 alusel) sinine metsa-
märk Rakvere rev.-metsaül. E. Kullile,
Antsla rev.-metsaülem. O. Soolep'ale
ning Rakvere Metsaühingu juhatuseliik-
meile A. Taliga'le ja M. Düüna'le.

11. Kohalike metsaühingu- te tegevus.

Enamasti on metsaühingute juhti-
dena tegutsenud talumetsanduse arenda-
misest huvitatud metsaametnikud või
on ühingu tegevusse rakendunud met-
sanduskonsulent, millistel juhtudel on
ühingu tegevus olnud elav ja tagajär-
jekas. Ainult kahes ühingus võib mär-
kida tegevuse loidust ja sellest tingi-
tult minimaalseid tulemusi.

V. Mutt.

Metsadest ja metsakaitsest Põhja-Eestis 1888. a. — 1916. a.

E. SAAR, Metsahoiukomitee sekretär-instruktor

Kuni 19. sajandi teise pooleni võisid
endises Vene riigis erametsade omani-
kud majandada ja kasutada oma metsi
isikliku veendumuse ja äranägemise
järgi. Järjest suureneva nõudmisega
metsamaterjalide järele maailmaturul,
samuti ka kohalikul turul raudteede
ehitamise tõttu, tõusid ka materjalide
hinnad ja suurenes sissetulek metsast.
Samal ajal aga langesid viljahinnad,
ja kuna suurmaaomanike ulhke eluviis
nõudis suuremaid sissetulekuid, siis
suurenes paratamatult ka metsakasu-
tamine, seejuures ei pandud aga ikkalt
rõhku metsauuendusele, mispärast
metsa tagavarad vähenesid.

Neil põhjusil oli riigivõim sunnitud
vahele astuma ja piirid tõmbama met-
sakasutusele. Nii annab 1867. a. seadus
erametsade hoiu kohta vene metsaüle-
mate korpuse liikmeile võimaluse olla
erametsateenistuses, kusjuures neil on
samad õigused mis riigiteenistuseski.

Ka metsavahtidele anti samad õigused
ja nad vabastati nii teoorjusest kui ka
ihunuhtlusest. Sellega anti erametsa-
omanikele võimalus palgata oma teenis-
tusse metsateadlasi, kes siis juhtimuk-
sid nende metsamajapidamist. Metsa-
kasutus jäeti aga ikkagi vabaks, nii et
omanik võis raiet teostada oma soovi
kohaselt. Et pidurdada ka raumist,
seks anti 4. aprillil 1888. a. era- ja ko-
gukonnametsade hoiu ja kaitse seadus.
Seaduse peamiseks ülesandeks oli hoida
metsi hävimise ja kurnamise eest ning
hoold ka anda õige metsamajandamise ja
uute metsade soetamise eest. Metsi,
milledel oli riigi- või rahvamajanduslik
tähtsus, võidi tunnistada kaitsemetsa-
deks, nagu metsad tuiskliiva tekkinise
ja selle leviku ärahoidmiseks ning met-
sad lume- ja veekogumiseks teatud jõ-
gede piirkonnas. Sellasesse piirkonda
oli arvatud ka Narva jõe ülemjooksu
vesikond.

Metsamajanduse õhutamiseks vabastati kaitsemetsad ja kultuurid kuni 30 a. vanuseni maksudest ja valiti välja vilunumaid metsarevidente, kes võiksid anda nõu ja juhatus metsaomanikele. Metsavahtidele võidi anda kiituskirju ja aumärke, kuna metsatülemaid võis „Metsahoiukomitee“ ette panna autasude saamiseks. Puuseemneid ja istikuid võis saada riigi tagavaradest odavama hinnaga või koguni tasuta. Metsade soetamise eest võidi maksa preemiaid.

Seaduse täitmise järele valvasid vastavad „Metsahoiukomiteed“, mille esimeheks oli kuberner ja liikmeiks mõisnike esimees, ringkonnakohtu esimees, riigimaadevalitsuse esindaja, üks metsarevident, kaks esindajat kohalikest metsaomanikest ja talurahhavalitsuse esindaja.

Endise Eestimaa kubermangu „Metsahoiukomitee“ esimene koosolek peeti 15. septembril 1888. a., kus esimesena võeti arutusele metsade järelevalve teostamise küsimus. Kuna Eestimaal peaaegu puudusid riigimetsad, siis arusaadavalt puudusid ka riigimetsaametnikud, kellelele võinuks panna järelevalve teostamist. Seega tuli tahehtamata järelevalvet teostada politsei kaudu, mis langes 13-ne kreisiülema nooremale abile. Volitusi metsaseaduse rikkujate vastutusele võtmise jne. üle esialgu neile ei antud eeldusel, et nad ei tundvat küllalt metsamajandust. See võimalus anti neile küll kaaks aastat hiljem, kuid metsade laastamise üle koostatud protokollid tulid enne kohtule esitamist ikkagi saata „Metsahoiukomitee“ instruktorile läbivaatamiseks. Pealeselle otsustati nõuda metsaomanikelt andmeid metsade suuruse kohta ja kas need on korraldatud või mitte. Ühtlasi juhiti tähelepanu seaduse teatud paragraafidele, mis käsitlesid kaitsemetsadega, laastamisega, sundmetsamisega ja metsamaa muuks maaks muutmisega seoses olevaid küsimusi. Nõu ja vastavate juhiste saamiseks palutakse neil juhtumel pöörduda rev.-instruktoriga poole, kes on kohustatud juhiseid ja nõu andma ja ühtlasi ka kaasa aitama majandamiskavade koostamisele, kui tal vaid seks aega jatkub.

Riigivarade minister paneb ka kõigile riigivarade valitsustele südamele, et metsahoiu määrused viidaks korralikult ellu, et vastavale komiteele antaks õigel ajal teada metsade laastamisest, samuti ka maa-alade ja metsade kaitsemetsaks määramise tarvidusest. Nüüd on siis olemas vastav seadus, määrused ja head soovid, millega mets peaks olema kaitstud üleliigse kurnamise vastu.

Et komitee tegevus oli organiseerimise ajajärgus, siis ei saadud erilist tähelepanu pöörda metsade laastamisele. Talupoegadelt aga tulid kaebused, et mõisnikud raiuvad neile renditud mailt metsa. Viimased aga seletasid, et rendimail kasvav mets ei kuulu hoiu alla, mille järele jäidki esimesed kaebused tähele panemata. Pärastiste kaebuste puhul esitati need aga kubernerile, kes tegi ettekirjutuse, et talupoegadele tuleb jätta niipalju metsa kui neile on vaja ehitusvajadusteks ja kütteks.

Metsamaade rookimist ja muutmist teissuguseks kõlvikukaks võis ette võtta „Metsahoiukomitee“ nõusolekul. Sellest tingituna kerkiski üles küsimus, mis on mets. Komitee otsustas tunnistada metsaks ja metsamaaks need maa-alad, mis rüütellkonna maade nimestikus (Landrolle) ja plaanil olid märgitud metsana või metsamaana. Lahkhelide puhul otsustati ära kuulata rev.-instruktoriga arvamist. See otsus tekitas arusaamatusi, eriti järelevalvet teostajate hulgas, kes ei tunnud plaane või ei osanud vahet teha heina-karjamaametsa ja tõelise metsa vahel. Pöörduti siis ministeeriumi poole, kust 1893. a. saadi seletus, et metsaks, peale metsaks hinnatu, loetakse kõik metsastunud maa-alad, olgu see siis kas karjamaa või heinamaa. Sellest kuulutati ajalehis.

Kuidas jagunes metsamaa?

Esimese aruande järgi 1890. a. jagunes metsamaa Eestimaal kuuluvuselt järgmiselt:

Maakond	Era- metsad tn	Riigi- metsad tn	Kirikute ja linnade metsad tn	Kokku tn
Harjumaal	80.693	1272	1941	83.906
Virumaal	156.491	2177	4126	162.794
Järvamaal	40.659	—	—	40.659
Läänemaal	60.269	—	—	60.269
Kokku	338.112	3449	6067	347.628

Neis arvudes ei peegeldu üleni metsa-
saga kaetud maa-alla, vaid ainult
see osa, mis on märgitud rüütellkonna
maade nimestikus metsamaana. Tege-
likult on metsaga kaetud maad palju
rohkem, kuid see jääb teadmatuks,
kuna andmed puuduvad.

1898/1899. a. koostatud „Metsahoiu-
komiteele“ alluvate metsade nimekirja
järgi saame Eestimaa metsadest järg-
mise pildi:

Maakond	Okaspuu tn	Lehtpuu tn	Segamets tn	Kokku tn
Harjumaal	61.428	4.903	884	67.215
Virumaal	193.921	27.338	315	161.574
Järvemaal	35.281	2.897	450	38.628
Läänemaal	42.068	8.283	108	50.459
Kokku	272.698	43.421	1.757	317.876

Nagu siit nähtub, on andmed met-
sade suuruse kohta 10 aasta jooksul
palju muutunud, mis on arvatavasti
tingitud sellest, et komitee poolt lubati
rookimisele võtta ligilkaudu 7500 tiinu
maad ja et vahepeal algasid uued maade
hindamised. Nende tööde puhul arva-
tavasti vähendatigi metsamaa pindala,
arvestades seda, et P.-E. metsamaa hin-
damise alused olid sellased, millede
järgi võidi kergesti metsamaid arvata
rabade ja soode hulka.

1915. a. jagunesid metsad kuuluvu-
selt järgmiselt:

Maakond	Era- metsad tn	Riigi- met- sad tn	Kirikute ja linnade metsad tn	Talu- poeg. üh. met- sad tn	Kokku tn
Harjumaal	67.340	1269	1941	—	70.550
Virumaal	152.475	12	4256	14	157.157
Järvemaal	37.966	—	650	—	38.616
Läänemaal	50.760	226	435	—	51.421
Kokku	308.541	1507	7282	14	317.744

Tabelist nähtub, et Eestimaa kuber-
mangu metsad kuulusid peamiselt mõis-
nikele ja suurmaomanikele. Riigimet-
sadest oli moodustatud üks metskond,
nimelt Tallinna metskond, alluvusega
„Metsahoiukomitee“ rev.-instruktorile.
Metskonna alla kuulusid Naissaare,
Vormsi ning Vihtisbi (Vasknarva) rii-
gimõisade metsad. Naissaare metsan-
diku, mis koosnes tulundus- ning kait-
semetsast, esimene metsakorraldus oli

1878. a. ja revisjone teostati 1893. ning
1904. aastal. Vormsi metsandiku met-
sakorralduse kohta puuduvad andmed
ja arvata võib, et metsakorraldust seal
ei ole olnud. Vihtisbi metsandiku met-
sakorraldus viidi läbi 1862. a. Hiljem
mets jaotati asunduse otstarbel. Lin-
nadest oli metsaomanikuks Narva 1595
tn. ja Tallinn 1010 tn. metsamaaga.

Andmed metsamaade suuruse kohta
alates 1898. a. on jäänud peaaegu muut-
matusks, olgugi et komitee poolt lubati
selle aja jooksul võtta rookimisele
10394 tiinu metsamaad.

Rookida lubatud metsamaa kuulus
enamikus karja- ja heinamaametsade
hulka, sest talumaade müügi puhul käis
kaasas ka põllumaade suurendamine
peamiselt talupoegadele kuuluvail maa-
aladel. Nii näit. anti luba 1906. a.
Kolga mõisa omanikule maade müügi
puhul talupoegadele üles harida 850
tiinu ja Kõnnu mõisa omanikule 945
tiinu metsamaad.

Et komiteel oli lubade andmisel raske
otsustada, missugusesse kategooriasse
kuulub rookimiseks palutud maa-ala,
sest kõik metsaga kaetud maa-alad al-
lusid järelevalvele, siis nõuti lihtsusta-
tud majandamiskavade esitamist. Ka
raiumist komitee poolt kinnitatud liht-
sustatud majandamiskavade järgi ei
loetud laastavaiks.

Kava koosnes lühikesest metsakirjel-
dusest, kus näidati ka raieringi ja raie-
normi suurus ning lõppraiekohad. Ka-
vale tuli lisada plaan, milles pidi mär-
gitama metsa piirid, okaspuupuistud
eraldatult lehtpuust ja lõppraiekohad,
samuti ka rookimisele määratud osad.

Raiering ei tohtinud olla okaspuul alla
60, tammel alla 40 ja teistel lehtpuudel
alla 30 aasta. Mets jagati küpseks,
valmivaks ja nooreks metsaks. Kyp-
seks metsaks loeti mets, mille vanus oli
üle $\frac{2}{3}$ raieringi suurusest, valmivaks
metsaks mets, mille vanus oli $\frac{1}{3}$ — $\frac{2}{3}$
raieringi suurusest, kuna alla selle oli
noor mets.

Raienormi väljaarvutamiseks vanus-
klasside normaalseisundi juures jagati
metsapind raieringile. Vanusklasside
ebanormaalsuse puhul jagati aga küpse
ja valmiva metsa pind $\frac{2}{3}$ raieringile.
Kui puudus küps ja valmiv mets, siis
raiumist ei lubatud kuni puistu poole

raieringi vanuseks saamiseni. Raie-normi sel puhul arvutati samuti nagu van.-kl. ebanormaalsuse korral. Komitee võis lubada ka erandeid, kui kindlustati metsa olemasolu.

Metsauuendus oli ette nähtud loomulik, mille kindlustuseks jäeti 30 männi seemnepuud pro tiin. Langi laius lehtpuupuustuis võis olla omaniku äranägemise järgi, okaspuupuustus aga 50 sülda, kusjuures üks külg langist pidi olema liituvuses küpse või valmiva met-saga.

Valikraie puhul näidati raiumiseks määratud puude arv puuseltside järgi ja anti kännumõõdu alammäär. Korraga võis raiuda kuni 5 aasta normi.

Peab tähendama, et kavade esitamise-ga oldi õigupoolest tagasihoidlik, sest komitee kinnitas esimese 10 a. tegevuse jooksul vaid 19 lihtsustatud majandamiskava, järgneval aastal 33 kava ja tegevuse viimseil aastail, s. o. 1908—1916. a., 29 kava.

Eeltoodust nähtub, et kõik metsa-omanikud ei esitanud „Metsahoiukomiteele“ kavu kinnitamiseks, mille alusel võib järeldada, et raiumine teostus ka-vadeta või kinnitamata kavade järgi.

Nii kipubki raiumine muutuma laas-tavaks, kuna järelevalve on nõrk. Kui-gi raiumine tehakse komiteele teata-vaks, siis on see hiljaks jäänud, sest mets on juba raiutud ja müüdnud. Ko-mitee istungil 1900. a. kurdab rev.-instruktor, et iseäranis agarad, otse ha-lastamatud, on metsa raiuma vähemate metsaalade omanikud. Eriti hädas ol-lakse valikraie puhul, sest järelevalvet teostajad (politsei) ei ole eriteadlased ega ole seepärast ka suutelised otsus-tama, kas metsa raie on toimunud nõuete kohaselt või mitte. Eriteadlasi on aga komiteel vaid kaks isikut. Nii juhtus tihti, et viimaste kohale jõudes oli valikraie muutunud juba lageraieks.

Komitee tegevuse, s. o. 28 aasta, jooksul oli 36540-tiinusel pinnal 70 laas-tamise juhtumit, kusjuures enamik sel-lest langeb viimase 10 aasta arvule. See on iseenesest suur arv ja annab ku-juka pildi metsalaastamisest, kuid te-gelik laastamine, arvestades instruktori ettekannet, pidi olema palju suurem. Isegi keiser nõuab 1910. a. Hiiumaa

metsade revideerimist, sest tema olevat Balti merel sõites märganud seal laiu legendikke, eriti Kõpu poolsaare osas. Ka politsei poolt on juhitud raiumistele tähelepanu, kuid revideerimisakt näitab, et „kõik on korras“. Ühelks laastajaks tuleb lugeda ka Põllupanka, kellele sa-gedasti panditi metsi, ja seepärast ka tema tegevuse üle komitees tõsteti tihti kaebusi.

Vahepeal lubati 10 a. raienormini ette raiuda, kuid alates 1911. a. lubatakse seda teha veel ainult 5 a. raienormi pii-res, sedagi vaid hädakorral. Viimane korraldus kehtib kuni 1916. aastani, mil sõja tagajärjel tõuseb tarvidus metsa-materjalide järele õige suureks. Sellest tingituna ilmub Eestimaa Kubermangu Teatajas 18. aug. 1916. a. kuulutus, et Metsade Departemangu ettekirjutusega 2. aug. 1916. a. lubatakse neil, kel ma-jandamiskava olemas, raiuda korraga 10 aasta ja ilma kavata 5 a. raienorm.

Meie vanemal metsateadlasil (härra E. Schabak ja teised) oli täieline õigus, kui nad ütlesid, et Eesti riik päris ko-hati mitte metsa, vaid selle riismed. Seda võivad tõendada ka need, kes te-gelevad metsakorraldusega.

Mis puutub metsauuendusse, siis see, nagu eespool nägime, oli jäetud loomu-likuks. Kõik mõisnikud ei olnud aga metsalaastajad. Nii oli ka neid, kes hoolitsesid metsauuendamise eest. Sundmetsamise kohustusi pandi peale 16 juhitumil 722-tiinusel maa-alal, mis toimus komitee tegevuse viimase 6 a. jooksul.

Kultuuritööde alal paistavad eriti sil-ma Tallinna linnavalitsus, Kõrgessaare ja Suuremõisa mõisa (Hiiumaal) omanik. Viimane neist on teinud um-bes 700-tiinusel pinnal kultuure. Tal-linna linnavalitsuse teened seisavad eriti ülemiste järve äärse tuiskliiva kinnitamises, kus on kultiveeritud 1888.—1900. aastate jooksul 40 tiinu. Sa-muti on tehtud kultuure Koplis 20 ja Kloostrimetsas 75 tiinu. Tuiskliiva kin-nitamiseks on kaetud pinnas kohati turbaga malelaua taoliselt ja kohati hagudega ja kanarbikuga. Istutamiseks tarvitati 2-aastasi männitaimi, kusjuures igalle taimele istutamise kor-ral lisati peotäis musta mulda. Kloost-

rimetsas ja Koplis on tehtud ka külvi. 1900. a. olnud järelevaatusel pole kultuuridel leitud muid vigastusi kui ainult lumevalli all kannatamist. Komitee ettepanekul annetati selle eest tolleaegsele linna metsaülemale härra Mülle-rile (Preisi alam) Stanislause 3. järgu orden.

Metsi, millel oli riigi- ja rahyama-janduslik tähtsus, võidi tunnistada kaitsemetsadeks. Kaitsemetsaks tunnistamine toimus peamiselt 1894.—1897. a., mil teostus ka nende korraldamine. Nii oli kaitsemetsi Virumaal 672, Läänemaal 1279 ja Harjumaal 674 tiinu. Need asusid Peipsi järve põhja-rannikul, Soome lahe, Läänemere ja Liivi lahe rannikuil ning saartel; peamiseks ülesandeks oli neil tuiskliiva le-

viku ja tekkimise ärahoid. Kaitsemetsade revisjone toimetati 1910.—1911. a., kusjuures selgus, et ikavades ettenäh-tud kohustusi tuiskliiva kinnitamise jne. allal oli õige vähe täidetud. Kasu oli vast niipalju, et raiumine neis rajoones oli enam-vähem normeeritud majandamiskavadega, mistõttu saadi ära hoi-da tuiskliiva leviku hädaoht.

1916. aastaga lõpeb Eestimaa kubermangu Metsahoiukomitee tegevus. Revolutsiooni ja okupatsiooni aja kohta puuduvad andmed ja kui metsad läksid Eesti riigi omandusse, siis täitis „Metsahoiukomitee“ ülesandeid kuni 1934. aasta oktoobrikuuni Riigimetsade Talitus, millal pandi uue Metsaseaduse järgi moodustatud komitee peale era- ja omavalitsusmetsade järelevalve teostamine.

Meie parkide kaunistamisest

E. Schabak

1920.—1934. a. on minu juhatusel eraldatud metsakorralduse juures tulundusmetsadest kuni 40 pargiblokki, mille kogupind on kokku kui 3000 ha.

Kohalikele metsaülemale võimalikult täielise vabaduse andmiseks, harilikult okaspuu enamusega parkide majapidamises, on selleks üles seatud ainult kõige primitiivsemad alused, nagu kõrged raieringid — kuni 120—150 a., valik-raie lähenedes Mölleri „Dauerwald'ile“, karjatamisekeeld jne. Kõik teised abinõud pargi ravimiseks, kaunistamiseks, võimalikult kaua juurel hoidmiseks ja viimati aegapidi ning tähele panemata uuendamiseks on jäetud kohaliku pere-mehe hoole.

Et aga metsaülemad teatavasti on koormatud kantseleitöödega, tulundusmetsa majanduse otseste ülesannetega ja teiste koha peal riigihuvide esindamise kohustustega, millel metsaga pole mingit sidet, siis on ka arusaadav, et ei jatku aega süvenemiseks pargimajanduse peenustesse. Seepärast tahaksin siin lühidalt avaldada oma sellekohaseid isiklikke arvamisi, mille aluseil te-gutseksin, kasutades meie pargimajanduses antud tehnilist vabadust, peaees-märgiga: suurendada pargi ilu ja kül-

getõmbejõudu, et see saaks rahvale vääriliseks puhke- ja jalutuskohaks.

Tagasi vaadates oma möödunud 44-aastasele riigiteenistusele pean tunnistama, rääkimata mõnest paarikümne hektaari suurusest puiestikust, et suuremal pinnal ma pole kuski näinud oma 35-a. taksaatorirändamisel, ei Venemaal ega Eestis, täiesti eeskujulikku parki. Üldnimetatud 40 pargist on Eestis suurimad (kuni 300—350 ha) Kreutz-waldi park, Keila-Joa, Aegviidu, Sangaste, Kiidjärve-Taevaskoda ja Pühajärve. Neist jättis parima mulje kadunud kr. Berg'i poolt sisseseatud ja ka tema poolt „E. M.“ — 1924. a. kirjeldatud Sangaste männi-segametsapark oma kauni maastiku, reljeefi, vanuse, koosseisu ja välismaa puuseltside rohkus-ega. Kõik teised pargid nende eraldamise ajal ei erinenud milleski harilikust tulundusmetsast.

Mis neis 40 pargiblokis Eesti Vabariigi 20 iseseisvuse aasta vältel tehtud, selle kohta puuduvad mul andmed. Seltan siis, mis ma ise Volga ja Kaama jõe ühinemiskohal linna lähedal asuvas Laischevi metskonnas nelja aasta jook-sul (sellist veel 1½ a. ära olles Vene-Jaapani sõjas) suutsin teha minu poolt

seal metsaülema maja ümber eraldatud 50 hektaari suuruses pargis. Seal kasvab umb. 40—50-aastane tamme, pärna, vahtra, jalaka, haava ja kase segamets täiusega 1,0. Kõigepealt läbiraaiumise teel see pargile mitte kohane liigne täius vähendati $\frac{1}{3}$ väljavõtmisega kuni 0,7, kavatsusega umbes 10 aasta jooksul vähendada seda kuni 0,6 ja isegi kuni 0,5, andes seega üksikutele puudele võimaluse oma kroonide normaalseks laiailaotamiseks. Ühes läbiraaiumisega seati sisse ka jalutusteede võrk, mille algpunktiks oli metsaülema maja, kust teed radiaalselt laiaili läksid. Ringteega lõikumise punktides oli ehitatud kasepakkudest paar lehtlat. Iga 200 m peal olid pingid. Kõikide teede ribalt, mille laius oli kuni 3 m, olid kõik kändud ja juured kõrvaldatud ja peateele oli ka veel liiva peale veetud. Edaspidisele pargi evolutsioonile tõmbas Jaapani sõda kriipsu peale. Seal tagasi tulnud, komandeeriti mind kaheks aastaks Arhangel'ski kub. metsa uurima, nii et parki sündsä alusmetsa rajamine, puiestiku koosseisu täiendamine, ilupuude ja hekkide istutamine pidid jääma teostamata.

Sellest metskonnast lahkumisel ei olnud mul nii kahju kohalikest inimestest kui nimelt poolelijäänud pargi looduse ilu tõstmisest. On väga huvitav, et iga inimese armastus asja vastu tõuseb proportsionaalselt töö ja vaeva hulga, mis käesoleva asja peale on ära tarvitatud.

Pöördun nüüd Eesti parkide juure lühikese ülevaate andmiseks sellest, mis siin võiks teha nende iseloomule vastavalt.

Tähelepanu nõuavad peaaegselt kaks tööharu, nimelt 1) puiestiku koosseis ja 2) teede võrk.

Nagu juba öeldud, tuleks kõigepealt mitmekordse põimendusraiega vähendada puiestiku täius kuni 0,5. Mida varem mets, umbes III vanuseklassist peale, seda ettevaatlikumalt tuleb teostada väljavõtmist tuulemurru ärahoidmiseks. Et ühevanuseline ja monotoonse koosseisuga mets esteetilisest seisukohast vaadates pakub õige igavat pilti, raiutakse kohe alguses sisse umbes 200 m suurused laiailipillatud pesad. Osa neist uuendatakse pargis puudevate puu-

seltsidega, osa aga jäetakse loomulikult kinnikasvamiseks emametsa seemneist tärganud puudega. Sellega kujunevad aja jooksul vahelduva koosseisuga ja mitmesuguse vanusega puugrupid. Kohati võiks luua isegi kuni 400 m suurusi valgendikke, puujuured siit kõrvaldada ja heinaküüni põrandalt kokku aetud rohuseemneid peale külvata — roheliste aasade loomiseks. Nii kujunevad varem üksluises metsas need paeluvad kontrastid, mida ükski maastikumaalija ei jäta kasutamata. Väikesel määral võiks olla eeskujuks Vigala metsaülema maja ja mõisahoone vahele paigutatud hirvepark, milles üks Itaalia asjatundja on sisse seadnud kõik eelnimetatud vaheldused.

Olenedes käesoleva pargi koosseisust võiks uute gruppide loomiseks tarvitada kuival liival männi enamuse juures kasesalku, paremal pinnasel ka kuusesalku, nagu näiteks Keila-Joa ja Kiidjärve pargis, ja kuusemetsas tamme, pärna, vahtra ja jalaka ning teiste lehtpuude juuresegu. Lehtmetsas aga, vastupidi, oleks kohane okaspuude siseseviimine.

Selleks sobivad väga hästi meie kodumaa puuseltsid. Pargi sisemusse suuremal määral välismaa puuliikide aklimatiseerimine poleks kohane, kuna need rammusal pinnasel ja kaitstud kohas oma aristokraatse toredusega alandaksid meie lihtsaid metsaproletariaate tuhkatriinu seisuseni, kõhnal toidul aga ise omaksid õige armetu ilme. Ainult elamute lähedale, kus park muutuks juba nagu iluaiaks, võiks istutada ka *Larix sibirica*, *Abies sibirica*, *Pinus strobus*'e ja teisi grappe. Kunagi aga ärgu jäetagu emametsa hiiglasid üksikult tuuleohvriks, vähimalt 3—5 kaupa nad on tuulekindlamad ja ka ilusamad.

Maapinna kaitseks päikese ja tuule kuivatava mõju eest, pealeselle ka ta mitmekesisuse suurendamiseks ning laululindude pesitsemiseks, seatakse sisse alusmetsa grupid. Selleks sobivad *Caragana*, *Crataegus*, *Sambucus*, *Rosa canina*, *Juniperus*, *Eronimus*, *Lonicera* ja teised. Tuletan siin meele, et „E. M.“ 13/14 — 1924. a. oli avaldatud kirjatükk „Meie laululindude kaitseks“. Ühes sellega koostas in Sõmerpalu metskonnas leitud eeskuju jär-

gi kuusehekkidega ja tammegruppidega kaunistatud „L a u l u l i n n u a i a“ (40—60 m), ja selle plaan ning lühike kirjeldus saadeti kõigile metsaülemale kätte. Minu teada on peale Sõmerpalu veel ainult Kambja metskonnas hra Milk'i poolt säärane „heategu“ läbi viidud. Keila-Joa pargi majanduskavas oli ka linnuaed ette nähtud, kuid selle kauni pargi saatus muutus algkorraldusest saadik õige kurvaks: niipea kui plaan valmis, hakati pargist kohe tege-ma väljalõikeid, küll Rahaministeeriu-mile, küll spordiseltsidele, kalameestele, asunikele, ja isegi ühele end. mõisa puu-sepale (5 ha). Minu isikliku arvamise järgi pean seda tükeldamist esteetika seisukohalt otse kuriteoks, sest pargi kaunistamise asemel asuti kohe selle laastamisele.

Teiseks tähtsaks tööks on teede võrgu sisseadmine. Siin tuleb vahet teha peatee ja kõrvalteede vahel. Esimene algab mõnest peajuurepääsu-kohast, nagu raudteejaamast või mõne metsaametniku majast, ja muutub siis kohe n.-n. ringteeks. See sihitakse um-bes 3 m laiuses järgemööda kõige ilusa-matesse kohtadesse, nagu kõrged mäed, kust avaneb vaba vaade lähemale ja kaugemale maastikule (Aegviidu), siis viiakse see tee mõne järve või oja kal-dale, kuhu aegsasti on loodud ka ujula ja suplusvõimalused, siis pääseme edasi mõne omapärase puugrupi juure ja vii-mati koguni teisest küljest jälle alg-punkti tagasi. Pargis jalutavale rah-vale ja veel rohkem kaugelt tulnud turistidele oleks väga tähtis, et nad samas koha peal leiaksid ka peavarju ja toitu. Selleks oli Kreutzwaldi pargi vana metsavahimaja varemete asemele projekteeritud uus hoone ruumilka rõ-duga šveitsi stiilis. Samuti peaks ka kõikide Eesti parkide lähedal asuvatele metsamajadele andma võoraste vastu-võtmiseks sündsama välimuse, kus võiks olla ka paar lillepeenart üldpildi tõstmiseks. Ringtee, nagu seda näitab juba ta nimetus, ei tohi kuski olla sirge, vaid peab, vastupidi, kõverduma nii horison-taalselt kui ka vertikaalselt. Kui see tee viib mõnd kallakut mööda, siis tu-leb siin labidaga ühe külje mahakaeva-misega luua horisontaalne teepind, nagu seda on tehtud Karksi metskonna Rutto

metsandiku „Corneliuse-pargis“. Ring-teest hargnevad siis mitmes kohas 1—2 m laiused kõrvalteed või jalgrajad. Vastava pealkirjaga teenäitajatahvlid seatakse üles igale teelahkmele, eriliselt selleks maa sisse kaevatud posti külge. Valge õlivärviga pealkirja võib šablooni abil teha ka mõne kohaletoodud suure-ma kivi otsa, või ka lähema jämedama puu tasaseks harjatud koorele. Täiesti peaks loobutama nimetustahvli naeltega või kruvidega puu külge kinnitamisest, sest elava puutüve sisse löödud nael jätab pealtvaatajale õige piinliku mulje.

Kvartaali sihtide lõikepunktides tu-leks metsanurgad ümardada ja siia luua umbes 10-m läbimõõduga muruplatsid, mille keskele võiks istutada mõne puu-grupi ja selle ümber teha ringpingi. Üldse ei tohiks lihtsate pinkide pane-misega olla liig kokkuhoidlik ja neid peaks paigutatama vähimalt igale tee-lahkmele ja puhkeplatsile. Kui jalgra-jad kulgevad mõnel järsul mäeküljel otse nõlvaku languse suunas üles, siis ei teeks suurt vaeva siia käsipuudega varustatud lihtsate trepiastmete sisse-kaevamine ja nende kinnitamine plan-kudega ning maasse löödud postikes-tega.

P õ õ s a s h e k k i d e paigutamine parki pole harmooniline, sest kuu-luvad juba rohkem mõnesse taime-, lin-nu-, õuna- või kapsaaeda, s. o. üldse mõne elumaja lähedusse või ümbrusse, mitte aga pargi sisemusse. Kui neid hekke peetakse aga siiski tarviliseks, siis vähimalt ei tohi neid rajada jär-jest, katkestamata, nagu tahetaks parki mõne teel liikuva loomakarja eest kaits-ta. Jatkuks siin ja seal teelahkmel, järsul kallakul, mängu-, tantsu- või puhkeplatsil umbes 20 m pikkuste he-kitükikeste või -gruppide paigutami-sest, samuti ka oja või järve kaldal. Siia oleks hea laudadest purrete külge lootsik või paat asetada.

Kõigist kaunistamisist hoolimata tu-leks pargil ikkagi säilitada kultuurloo-duse iseloom. Sellepärast pole siin ko-hased ka p u i e s t e e d, küll aga sobi-vad need juuresõiduteedele vabas maas-tikus. Mõlemale poole säärast sõidu-teed istutatakse kahes reas puud ja

nende vahele jäetakse jalutusteed. Selle juures võiks tarvitada vahelduvas järjekorras, umb. 5-m vahega: tamm + kask, tamm + pärn, tamm + vaher, pihlakas + jalakas, mänd + kuusk. Ainult ühest puuseltsist koosnevad alleed ehk puisteed mõjuvad jälle igavalt oma monotoonsusega, nagu seda võib tähele panna Pärnu supelrannas, kus iga allee koosneb ainult ühest, omast puuliigist.

Täienduseks olgu veel seletatud, et pargi puugruppide kaupa raiumist ja sellele järgnevat vahet pidamata uuen-damist milgi tingimusel ei tohi edasi lükata; muidu langeb kõik see ilu mõne saja aastaga laisale või lühikesearulisele peremehele korruga kaela. See juhtus 1920. aastal paari ha suuruse Porkuni mõisa kuni 170 a. vana laguneva kuusepargiga. Veel koledamat pilti nägin aga Kiievi linna lähedal Darnitsa suvituskoha pargis, kus hõreda (0,4) ühevanuse, üle 200-a., männimetsa all kiratses umbes 100-aastane varjatud männi järelkasv, mis oli niisama hõre kui emametski.

Lõpuks jääb vel pargi kaunistamise kulude arutamine.

Siin ei tohiks kunagi unustada, et:

1) pargi eesmärk pole mitte pihupesale loetava rahatulu saamine, vaid n.-n. „kaalumata väärtuse“ loomine;

2) et kohaliku looduse ilu ja rahva tervis on kaugelt rohkem väärt kui need paarsada krooni, mis iga aasta pargi peale „raisatakse“.

Eeltoodud ja metsaülemale antud „teoreetilisele“ vabadusele pargi ma-jandamises peaks lisama veel praktilise vabaduse, mille järele kõik pargist materjali realiseerimisega saadud raha peaks tarvitama ainult pargi peale, mitte aga seda Eesti Panka riigi tuludesse sisse kandma. See toiming oleks väga lihtne ja isegi kergesti kontrollitav. Selleks tuleks ainult sisse seada eriline pargiraamat, kus süsteemaatiliselt üles tähendatakse raiepile-tite järgi väljavõetud materjalide hul-gad, neist saadud rahasummad ja vii-mastega tasakaalustatud pargimajanduse kulud.

Metsatöölise kutseoskuse arendamisest Saksamaal

J. Visnapuu

Viibides möödunud suvel Loodusvarade Instituudi ülesandel õppereisil Saksamaal oli mul võimalus lähemalt tutvuda sealsete metsanduslik-kude õppelaagrite töösuundadega ja organisatoorse küljega ning ühtlasi jälgida õppetegevust sellases laagris — Berliinist 40 km eemal asuvas Grafenbrücker Mühles.

Kuna ka meil on päevakorral metsandusliku kutseoskuse senisest ulatuslikum arendamine, siis tohiksid sealsed töekspidamised ja kogemused meie metsameestele teatud määral huvipakkuvad olla. Seepärast alljärgnevalt katsun anda lühikese ülevaate 1. Saksamaal praegu kehtivatest põhimõtetest metsatöölise väljaõppe alalt, 2. metsatöölise õppelaagrite organisatoorsest küljest ja 3. Grafenbrücker Mühle õppelaagri töökava

ja päevakorra metsatöölisesse puutuvast osast.

Üldisi põhimõtteid metsatöölise väljaõppe alalt.

Metsatöölise küsimus muutus Saksa riigimetsades akuutseks juba varsti pärast praeguse režiimi maksimahakkamist. Tööstustoodangu kiire tõus viimaste aastate jooksul vajas paratamatult uusi töökäsi ning parema teenistuse lootusel siirdus teiste hulgas ka suuremal arvul seni metsatöödega tegelnud isikuid tööstusalale. Selle tagajärjeks oli, et metsatöölise kriis hakkas üha teravamalt ilmet võtma.

Kuna polnud loota töölise tagasi-pöördumist metsa, siis valiti lahenduseks teine tee — otsustati ühelt poolt panna suuremat rõhku olemasolevate töölise eeskujulikule väljaõppele ja

teiselt poolt hakata looma kõigiti nõuete kõrgusel seisvat alatiste metsatöölise kaadrit.

29. 12. 1936. a. ilmunud ametlikus väljaandes „Reichsministerialblatt der Forstverwaltung, Ausgabe c“ võetakse need põhimõtted kokku järgmiselt: Kuna metsamajanduse ülesandeid on võimalik ainult siis lahendada, kui on olemas tööliskond, kes on oma kutsega seotud, siis on vajaline välja arendada metsatöölise kutseoskustlik seisus (Waldarbeiterfachstand).

Selle teostamine on võimalik aga ainult otstarbeka õpetuse teel. Selleks tuleb luua vastavad tsentrumid, kus toimuks töölise õpetamine otstarbekate kavade järgi.

Metsamajanduse suure tähtsuse ja komplitseeritud struktuuri tõttu peab õppekava haarama üldist metsanduslikku, kehalist ja tehnilist oskuse arendamist.

Üldises metsanduslikus osas tuleb metsatöölisel õppida tundma metsa rahvamajanduslikku tähtsust, puidu väärtust toorainena ja vajadust produtseerida maksimaalselt tarbepuitu. Metsakasvatuse ja -kaitse valdkonnast tuleb käsitleda küsimusi metsa uuendamise, puistute hooldamise ja kaitse alalt.

Kehaline arendamine on vajaline põhjusel, et oskuse kõrval metsatöö on seotud suure füüsilise jõu kulutusega. Seepärast kehaline kasvatus peab haarama küsimusi spordi, tervishoiu, puhkeageade reguleerimise ja õnnetuste vältimise alalt. Sinna juure kuuluvad veel otstarbekohase riietuse ning ilmastikumõjude (märja, külma jne.) vastu kaitsmise küsimused.

Tehnilise oskuse arendamise alla kuulub:

1. Üldine metsa ülestöötamine koos koondamisega ja

2. Metsakasvatus koos hooldamise ja kaitsega.

Tehnilise arendamise ülesandeks on metsatöölisele õpetada laitmatult kät-

te eelpoolmainitud tööde otstarbekaim teostamine ja parimate tööriistade eeskujulik käsitlemine koos korrashoiuga.

Õppelaagri organisatoorne külg.

Õpetuse vormi küsimuses osutub koolide kõrval väga otstarbekaks õppelaagrite süsteem. Laager suudab hea korralduse puhul kasvatada ja süvendada peale otseste teadmiste veel seltsimehelikkust, endadistsipliini, vastutustunnet elus, töös ja ühiskonnas ning süvendada rahvussotsialistlikku kasvatust.

Et neid ülesandeid korralikult täita, peab laagri kestvus küllaldane olema. Normaalseks võib pidada 3—4 nädalat, kuna lühim lubatav aeg on 7—8 päeva.

Lisaks üldisele töökavale tuleb kursusest osavõtjaid tutvustada kas saetööstuse või mõne muu puitu ümbertöötava ettevõttega. Samuti on vajaline hoolt kanda, et osavõtjad õpiksid tundma lisaks senisele uue tüki kodumaad.

Kursuste lõpp tuleb pühendada kordamisele ning sellele järgnevatele katsetele.

Katse tulemuste kohta antakse igaile osavõtjale sellekohane tunnistus, mis tuleb esitada alatisse töökohta tagasi jõudes kohalikule metsaülemale.

Et pikem teenistusest äraolek töölisele koormavaks ei muutuks, on sõit laagrisse ja tagasi ning ülalpidamine ja õpetus laagri kestes prii. Abielulised saavad lisatoetusena veel 1.50 Rmk. päevas.

Kuna tähtis on, et juba lühema aja jaoks teatud oskustöölise kaadri kujundada, siis tuleks ajavahemikul 1937—1940 Preisi riigimetsades vähemalt 3600 metsatöölise nende juhtnööride alusel välja õpetada.

Milline % mainitud arvust on juba täidetud, selle kohta puuduvad mul kahjuks andmed. Küll on aga teada, et näiteks Grafenbrücker Mühle õppelaagris oli 1937. a. laagrist osavõtnud metsatöölise arv 246.

Grafenbrücker Mühle õppelaager, tema töökava ja päevakord.

Nagu eelpool mainisin, asub Grafenbrücker Mühle metsatöö õppelaager ca 40 km Berliinist eemal, Berliin-Stettini riikliku autotee ääres. Laager allub Finowtali metskonnale ning laagri üldjuhiks on Finowtali metsaülem ja Saksa metsandusliku töö teaduse instituudi (Jffa) juhataja prof. H. H. Hilf. Kuna laager on vana-maid sellesarnaseid Saksamaal, on ta kujunenud eeskujuks teistele ning seal tarvitav õppekava ongi saanud aluseks eelpooltoodud üldistele õp- pesuundadele. Seepärast alljärgnevalt esitan näitena ühe õppekava ja päevakorra, mis töötati välja 1938. a. kevadeks.

Metsatöölise õppekursuse töökava.

- I. Metsatöö ning metsatöölise õpetuse mõiste ja ülesanded.
 - a) Metsatöö ülesanded:
 - 1) metsamajandusest üldiselt,
 - 2) tootmisest, ümbertöötamisest ja kasutusest eriliselt.
 - b) Metsandusliku töö õpetuse ülesandeist.
- II. Töötav inimene.
 - a) töökaitse:
 - 1) keha ja töö,
 - 2) õnnetustest hoidumine,
 - 3) esmaabi õnnetusjuhtumel.
 - b) Tööriist ja tema hooldamine:
 - 1) metsa ülestöötamise tööriistad üldiselt,
 - 2) saagide hooldamine,
 - 3) kirve ja teiste tööriistade hooldamine.
 - 4) tööriistade isevalmistamine.
 - c) Töökäik:
 - 1) külvi-, taimede koolitamis- ning istutamistöödel okaspuu taimedega,
 - 2) terade ehitamisel,
 - 3) männi laasimisel,
 - 4) ülestöötamine männi lati- kui ka raie- küpses metsas.
 - d) Töö tulemused:
 - 1) tööedukuse uurimine,
 - 2) tariifide koostamine ja ülestöötamis- tasude arvestus.
- III. Inimene vabal ajal.
 - a) maailmavaateline õpetus,
 - b) sport kehaliste võimete arendajana,
 - c) töövaimustuse süvendamine,

- d) rahva- ja kodumaa-ajalugu.
- e) laulud ja kombed.

IV. Tööteaduslikult õpetatud metsatöölise ülesanded.

Laagris valitseb tugev distsipliin, sarnledes suurel määral kasarmu korrale. Päevane töökava on kõikidele kursustele ühtlaselt kindlaks määratud ja käib järgmiselt (meie aja järgi):

- 07.00 äratus.
- 07.05—07.30 hommikune võimlemine.
- 07.30—08.15 riietumine, ruumide koristamine ja hommikusöök.
- 08.30—13.00 ettekanded ja harjutused.
- 11.00—11.15 lõunaoode.
- 13.30—14.00 lõunasöök.
- 14.00—16.00 lõunavaheaeg, kirjutamis- ning korraldamisaeg, ruumide koristamine.
- 16.00 kohv.
- 16.30—19.30 praktilised harjutused.
- 20.00 õhtusöök.
- 21.00 vaba aeg. Maailmavaateline õpetus.
- 23.00 öörahu.

Sellase metsatöölisele määratud laagri kestvus on tavaliselt 10—14 päeva ning antud programmist peetakse suurima täpsusega kinni. Püha- päevad erinevad vaid selle poolest, et siis on kavas „Kraft durch Freude“ põhimõttel ekskursioonid lähematesse tööstustesse ning vaatamisväärsustesse.

„Noortöölise“ (Jungarbeiter) töökava õppelaagris erineb vaid selle poolest, et sama aine ulatus on jaotatud kahe nädala asemel kaheksale nädalale. Selle tagajärjel on üldine töö- pinge tunduvalt nõrgem. Samuti kasutatakse protsentuaalselt enam aega sportimisele ja muudele meelelahu- tustele.

Noortööliseks käesolevas mõttes loetakse neid tavaliselt 15—18 a. vanuseid noormehi, keda riigi kulul valmistatakse ette alatise metsatöölise kutsele ning kes selleks peavad läbi tegema ca 2-aastase õppeaja. Sellest ajast viibivad nad õppelaagris kaks korda kaks kuud. Sealjuures läbi- võetav kava on mõlemal korral üld- joontes sarnane. Erinevus on aga töötempo, mis teisel korral on mak- simumini tõstetud.

Kokku võttes tuleb tähendada, et:
 1. Saksamaal pannakse käesoleval ajal suurt rõhku metsatöölise väljaõpetamisele ja alatiste metsatöölise kaadri kujundamisele. See on tingitud ühelt poolt tööliste puudusest ning teiselt poolt soovist tööliste tööproduktiivsust maksimumini tõsta.

2. Tööoskuslikul arendamisel on

peaõhk pandud õppelaagritele. Teoreetiliste teadmiste kõrval arendatakse seal eriti praktilist oskust.

3. Töötamine õppelaagris allub kindlale korrale, millest suure täpsusega kinni peetakse. Intensiivse töö kõrval on väärikas koht ka spordile ja meelelahutusele ette nähtud.

„Paruni Pettäi“

Viktor Obet

Juba endisest ajast on kuulsad Valgamaal asetsevad Aakre-Kuigatsi metsad. Eriti kuulsad on Aakre männid. Aakre metsad on varematal aegadel annud väga palju laevamaste.

Mändide väga head tehnilised omadused vihjavad sellele, et siin on tegemist tuntud „Riia männiga“. Esineb 30—40 m pikkusi sirgeid, silindrikujulisi, suuremalt osalt oksteta tüvesid, mille tipus väike okstekogumik.

Peale puidu heade tehniliste omaduste on üksikud männid massilt ka hiiglased. Iga aasta on tormid aga hiiglasi hävitanud. Metsas näeb tihti vanu männi- ja kuusekände, millede läbimõõt kännu pealt on üle meetri. Metsatöölised ei või sugugi uhkustada sellise puu ülestöötamisega, mis annab välja 8 m küttepuid. Tarbepuitu ei saa seepärast, et vanemad puud on tugevasti vigastatud seente poolt.

Aakre metskonna hiigelpuude kasvukohaks on Väike-Emajõe ürgorõ. Tasane ühtlane plats on sügavasti läbisutatud ürgorõst. Selles põhjast lõunasse suunduvast ürgorõst, mis üldpinna on madalamal 30—40 m, asetseb Väike-Emajõe ja saarena metsaosas „Nabapalu“, mis kasvatab hiiglapuid, eriti mände.

Hea maapind ühes tuulekaitsega võimaldab kasvada hiiglastel. Tormised läänetuuled riivavad vaid orus kasvavate puude latvu. Torm lihtsalt libiseb üle metsa.

Missugust head metsa Aakre metskond kohati kasvatab, näitab selgesti Piiri vahkonnas möödunud raiehoajal raiutud männilank. Hindamisandmete

järele langil kasvavate puude keskmine läbimõõt rinnakõrguselt oli 45 sm. Kõrgus oli üle esimese kõrgusjärgu. Arvesse võttes täiust andis sel langil kasvav mets normaal metsana pro ha üle 600 tm massi. Üks mänd andis välja ligi 6 tm täiesti tervet puitu. Vanus sel männil oli kõigest 170 a., H — 36 m, D — 80 sm. Seega keskmine aastane juurekasv 0,035 tm. See 6-tihuline mänd andis ülestöötatult palkke järgmistes pikkustes ladvaläbimõõtudega:

4,3 m	—	61 sm
4,3 "	—	57 "
4,9 "	—	55 "
6,1 "	—	43 "
3,0 "	—	41 "
3,0 "	—	35 "

ja pealeselle raudteeliipreid ning sulfaatpuid.

Samuti kasvatab Aakre metsapind hiigelkuuski. Kahjuks on nad juba varem hävinud tormide ja haiguste läbi, sest kuusk suudab vähem haigustele vastu panna kui mänd. Suured mädanevad kuusekännud on hiiglakuuskeede meeletuletajaiks. Talvel metsa ülestöötamise ajal tuli sagedasti töölistele ette märkida lühendamiseks kuusetüvesid, kus esimene palk andis välja peagu 2 tm. Seejuures oli puit veel täiesti terve ja tüvi ilus. Ülestöötatult andsid sellased puud kogumassi välja 4—5 tm. Täpseid mõõtmisi ei saanud läbi viia metsa ülestöötamise kiire töö tõttu. Seninähtuist võib kõrvutada Aakre puistutega ainult õppemetskonna puistuid.

Sellaste puistute ülestöötamine on huvitav tööjuhile, kuid nõuab ka vilunud töölisi. Ka töölistele lühendamisteks ettemärkimine on huvitav. Ei tea, missugune sellane jäme puu seest küll võib olla. Sageli ilus välimus peatab. Täiesti arusaadavaks saab siin vana vilunud praakeri väljendus, et hea praaker võib mõne nädalaga töölistele ette märkides oma aastapalga suuruses väärtusi juure luua, kõrvutades neid tulemustega siis, kui töölisid iseseisvalt tüvesid lühendavad.

Aakre metskonnas Soontaga metsandikus kasvab praegu vanemaid mände.

Kv. nr.	Hm	Ümbermõõt rinnakõrguselt m
142	30	3.0
161	36	3,1
161	32	3.2
143	27	3.5

Need on üksikud järelejäänud hiiglased — vanusega 300—400 a. Enamasti on neil näha „Trametes pini“ viljakehi. Mõned neist avaldavad kuivamise tundemärke, nagu kv. 143-dal kasvav mänd.

Kõige suurema männi, Aakre metskonna au ja uhkuse, murdis käesoleva aasta märtsikuu torm. See mänd oli

Aastalangile kasvama jäetud hiiglamänd

Aakre metskonna Piiri vahtkonnas langetatud 6-1m mänd pärast tükeldamist

tuntud „Paruni Pedäjana“ ehk „Paruni Männina“. Torm viis ladva, aga tüvi jäi püsti.

Varemail aegadel, kui mets kuulus mõisnikule ja suvel elati jahilossis, oli „Paruni Pettäi“ piiratud aiaga ja lähedusse olid asetatud istetoolid. Võimas oli pilt, kui puu veel kasvas. Isegi kaugel elavad inimesed käisid hiiglast imetlemas. Kui teda esmakordselt nägin, siis tekkis kohe huvi selle hiiglase vanust ja massi kindlaks määrata. Aga kuidas seda teha? Appi tuli torm.

Pärast tormi lamas ladvaosa umbes 20 m tüvest eemal. Murdekohast oli puu täiesti mäda. Puud oli ülal hoidnud koore all olev õhuke terve puidukiht. Ühes „Paruni Männiga“ murdis sama torm maha ka teise hiiglase — „Paruni Vaatemänni“. See hiiglane paistis jahilossi rõdult paremini kätte kui eelmine, ja sellest ka ta nimi. „Paruni Vaatemännist“ sai ülestöötamisel 10 rm küttepuid. Järele jäi veel 7 m pikkune jäme mädanenud latv.

Tormi järele käisin vaatamas maaslamavat „Paruni Männi“ ladvaosa. Tüvi oli ülal nagu vabrikukorsten. Alt peagu niisama jäme kui ülalt 15 m kõr-

guselt. Hiljem oli mahamurdunud ladvaosa üles töötatud. Saadi 6 rm küttepuid. Tüvigi oli langetatud. Ei saadud teda tükeldada harilike saagidega. Ta mõõted olid järgmised (ühes koo-rega):

Pikkus	Diam.
0.50	1.15
1.50	1.10
2.50	1.05
3.50	1.00
4.50	1.00
5.50	1.00
6.50	0.95
7.50	0.95
8.50	0.92
9.50	0.90
10.50	0.90
11.50	0.85
12.50	0.85
13.50	0.85
14.50	0.80

Maas lamav tüvi andis välja sektioonide viisi arvestades üle 10 tm massi. Liites tüve massile varem mahamurdunud ja ülestöötatud ladvaosa massi, 6 rm, saame „Paruni Pedäja“ kogumassiks 15.0 tm. See ei ole sugugi tugevasti arvestatud, sest osa murdekoha mädanenud puitu jäi hunnikusse, mida ei saanud üldse arvesse võtta. Seega oleksid üldandmed „Paruni Pedäja“ kohta:

$$\begin{aligned}
 H &= 34 \text{ m} \\
 D_{1,8} &= 1,10 \text{ m} \\
 M &= 15,0 \text{ tm} \\
 \text{Vanus} &= 369 \text{ a.}
 \end{aligned}$$

Igatahes on „Paruni Männi“ eluiga tüki ke ajalugu. Võime kindlaks määrata, missugustel aastatel puude kasvuks olid head ja missugustel aastatel halvad tingimused. Tegin kindlaks „Paruni Pedäja“ sünniaasta. See on 1575. Kindlasti oleks ta võinud pühitseda oma 400-dat sünnipäeva, kui mitte aja jooksul surmalesuikunud naabrite kadumisega poleks kadunud hea tuulekaitse. Üksinda ei suutnud ta aga raugaeas tormile vastu panna.

Aastaringe uurides võis välja luge- da järgmist: Noorelt on „Paruni Pet-

täi“ kasvanud väga lopsakalt. 1615. a. ümber on arvatavasti kliimaatilistest oludest tingituna arenenud aastaringil mitu sügisosa. Tartu ülikooli asutamisel 1632. a. oli ta juba kaunis jäme puu. Rinnasmõõt võis olla 32—35 sm. 1640. a. ümber on moodustunud aastaringides tugevad sügisosad. Hästi on ta kasvanud aastail 1640—1650. 1655—1665 on kasvamine olnud vähe- ne. Ka Põhjasõja aastail 1700—1721 on ta kehvasti kasvanud. Kuni 1770. a. on tüve kuju ümmargune, aga siis kas ta on jäänud üksinda kasvama või mõ- nel muul põhjusel on ta vajanud tuge- vat mehaanilist tuge, eriti läänetuulte vastu. Sellest ajast peale on puu ha- kanud moodustama külgtugesid; rist- läbilõige on äärtel sügavasti sopiline. Ka 1785—1795. a. on olnud hea kasv. 1900—1937. a. on olnud kasvamiseks väga rasked. Aastaringide paksus on 2—3 korda väiksem kui ajavahemikul 1700—1800. Nii on meile ajalugu jäädvustatud kindlalt, kuid omapära- selt.

Aakre metsi mööda lookleb endise väliraudtee muldkeha, mille pikkus ühes haruteedega ulatub kümnetesse kilomeetritesse. Selle raudtee abil transporteeriti metsamaterjali Mä- giste raudteejaama.

Maailmasõja ajal rüüstas Aakre met- si tuhandete hiinlaste abil „Põlluma- janduse Komitee“. Raiuti metsi ruut- verstade kaupa ilma mingi plaanita. Hiljem rüüstas „Küttekomitee“ ja siis „Arbor“. „Arbor“ raiskas eriti häid männimetsi. Ka maareformi teosta- mine nõudis Aakre metsadest oma osa. Siis ei ole ime, kui järele on jäänud vaid veoteedest kaugel asetsevad head puistud. Kahju tõstab veel see, et sõja ajal raiuti küttepuudeks ka väärtus- likud männimetsad. Vanad männid põletispuuna olid suure lülipuu tõttu vedurite kütteks kõlvulisemad kui värskest raiutud kaseküttepuud.

Aakre metstkonnas leidub veel kül- lalt vanu mände. Satuvad nad aasta- langi sisse, siis jäetakse nad kasva- ma. Seda sel põhjusel, et säilitada haruldusi. Mädase puidu tõttu tuleb nad enamasti lõigata küttepuudeks.

Seejuures aga on nende tükeldamine väga raske ja vähetasuv.

Huvitav on märkida, et paljudel nendel üksikutel hiiglastel on kunagi

latv murdunud. Nii oli see „Paruni Männilgi“. Oma haruldase elujõu on nad arvatavasti saavutanud raskuste ületamisest.

Tihemetsa metsatehnikumi dendroloogia-õppeaia asutamisest ja tähtsusest

Alfr. Kivisild, metsatehnikumi aednik

Iga metsateadlane peab teadma metsade ja alusmetsade valitsevaid taime- liike, peab tundma ilupuid ja -põõsaid, peab tundma nende eluavaldusi ning taimede praktilist ja esteetilist väärtust. Dendroloogia on osa süstemaatiliseest botaanikast, mis käsitleb puude ja põõsaste tundmist, dendroloogia-aed on reeglipäraselt koondatud mitmesuguste puu- ja põõsastaimede eriliikide kogu.

Suuremad dendroloogilised taimekogud asuvad meil T. Ü. Dendroloogia-aias, Botaanika-aias, mõnedes suuremates mõisades parkides ja viimasel ajal on üsna sisukaid kogusid tekkinud nimekamate põllumajanduslike õppeasutuste juure. Samuti tekkis vajadus Tihemetsa metsakooli ümberkorraldamisega metsatehnikumiks asutada uuele metsatehnikumile nõuete kohane õppetendroloogia-aed. Kuna senised kooli pargi taimelkogud on paigutatud parkidesse ilma kindlama süstemaatilise jaotuseta, on õpilasil taimede õppimine raskendatud. Olgugi et senised pargid on üsna tihedalt koormatud puude ja põõsastega, on nende eriliikide arv siiski üsna väike. Kohati kannavad pargid metsistunud ilmet — esineb rohkesti üheliigilisi puid ja põõsaid, mis kitsastes kasvutingimustes on kaotanud iluväärtuse. Rohkesti esineb põõsastaimi, mis kiiresti metsistuvad lähema ümbruse juurvõsude kasvatamisega. Kuna dendroloogia-õppeaia asutamine on surutud üsna kitsale maa-alale, mille asukohaks on määratud metsatehnikumi sauna ja maantee vaheline endine viljapuu- ja maa-ala, on tarviline uute liikide paigutamiseks parkides teha puhastustööd. Et dendroloogia-õppeaia maa-ala (0,4 hekt.) ei võimalda kõiki suuremakasvuliste puude koondamist, tuleb nende asukohaks määrata lehtpuude kooliparkide lõuna- ja läänepoolsed osad, kuna okaspuulised, eriti Pinaceae

sugukond, tuleks paigutada pargi põhja- ja kirdeosasse, kus juba praegu asub arvukas kogu selle sugukonna esindajaid. Eriti oleks nimetada Pseudotsuga taxifolia Can. (sün. Ps. Douglasii Can.), mis on üks vanimatest eksemplaridest kogu Eestis. Pargi lääneosassa on võimalik koondada liike, mis on eriti nõudlikud niiskuse suhtes, kuna seal maapind on madal ja üsna vesine.

Uuele dendroloogia-aias maa-alale tuleb koondada liike, mis on vähema kasvuga ja püstakama kujuga. Möödunud sügisel alustati õpilastega uue dendroloogia-aias maa-ala puhastamist umbrorust ja kõrvaldati üleaurused puud ja põõsad. Uues dendroloogia-aias paigutatakse taimed sugukondade järgi. Kõiki taimed etiketatakse ja varustatakse sugukonna, liigi, autori ja päritolu andmetega. Taimede istutamisel, teede rajamisel ja muruväljakute loomisel arvestatakse võimaluste piirides iluaia nõudeid, kuna aed peale õppeülesannete täidaks iluväärtuslikke ülesandeid, kus õpilased ja arvukad ekskursioonid võiksid tutvuda kodukaunistamiseks rohkem sobivate ilutaimedega ja iluaia osadega (teed, muru, hekid). Peale õppe- ja kodukaunistamist edendavate ülesannete oleks dendroloogia-aias suur tähtsus Tihemetsa metsatehnikumi taimeaia arendamise suhtes, kuna dendroloogia-aias oleks võimalik saada paljudusmaterjali seemnete ja vegetatiivsete osade näol. Samuti mõeldav on astuda seemnete ja taimede vahetusse meie samalaadsete aedadega (T. Ü. Dendroloogia-aed, T. Ü. Bot.-aed). T. Ü. bot.-aias kogutakse kõiki meil valmivaid taimeseemneid vahetusseemneiks üle maa ilma asetsevate samalaadsete aedadega. Vastastikuse seemnete kogumise ja vahetuse teel oleks võimalik selgitada paljude ilupuude ja -põõsaste seemnete valmimist ja idanemist meie oludes. Dendroloogia-aias juure oleks võimalik

luua seemnete kogumise punkt, kus ühtlasi proovitaks nende idanemisvõimet ja suuremate tagavarade puhul rahuldataks ka välisõudmisi.

Dendroloogia-aias ülesandeks on koguda võimalikult rohkem puu- ja põõsastaimede eriliike, täiendada taimekogusid, selgitada üksikute liikide kasvutingimusi, eriti paljude liikide vastu pidavust meie kliimaoludes (püüdes neid aklimatiseerida), otsida uusi teiseid, levitada rohkem iluväärtuslikke taimi ja edendada kodukaunistamist.

Dendroloogia-aias asutamine on seotud mitmesuguste raskustega, nagu maa-ala ettevalmistamine, jaotamine, uute liikide soetamine, aiale vastava kasvahoone püstistamine, eeskujude otsimine ja aia edaspidine arendamine. Väga tarviliseks osutub kasvahoone taime paljundamiseks ja mitmesuguste õrnemate liikide ületalve hoiuks. Kuna aias asutamine sünnib üsna algastmes, on aia täielisem väljakujunemine paljude aastate küsimus.

Praegu on Tihemetsa metsatehnikumi taimekogudes olemas järgmiste sugukondade ja perekondade esindajad:

1. Suguk. Ginkgoaceae, prk. Ginkgo (Ginkgo biloba L.). 2. Taxaceae, prk. Taxus. 3. Pinaceae, prkd. Picea, Pseudotsuga, Abies, Larix, Pinus, Thuja, Biota, Chamaecyparis, Juniperus, Sequoia (Sequoia gigantea Torr. — suur mammutipuu, teised eksemplarid asuvad ruumides, kasvatamine kasvahoones võimalik). 4. Salicaceae, prkd. Salix, Populus. 5. Juglandaceae, prkd. Juglans, Pterocarya. 6. Betulaceae, prkd. Betula, Alnus. 7. Corylaceae, prkd. Corylus, Carpinus. 8. Fagaceae, prkd. Fagus, Quercus. 9. Ulmaceae, prk. Ulmus. 10. Moraceae, prk. Morus. 11. Aristolochiaceae, prk. Aristolochia. 12. Berberidaceae, prkd. Berberis, Mahonia. 13. Saxifragaceae, prkd. Ribes, Philadelphus, Deutzia, Hydrangea. 14. Ro-

saceae, prkd. Physocarpus, Spiraea, Sorbaria, Sorbus, Amelanchier, Chaenomeles, Crataegus, Cotoneaster, Rosa, Rhodotypus, Rubus, Prunus. 15. Leguminosae, prkd. Laburnum, Robinia, Colutea, Caragana, Vistaria, Amorpha. 16. Rutaceae, prk. Phellodendron. 17. Buxaceae, prk. Buxus. 18. Anacardiaceae, prkd. Rhus Cotinus. 19. Celastraceae, prk. Evonymus. 20. Aceraceae, prk. Acer. 21. Hippocastanaceae, prk. Aesculus. 22. Rhamnaceae, prk. Rhamnus. 23. Dilleniaceae, prk. Actinidia. 24. Vitaceae, prkd. Vitis, Parthenocissus. 25. Tiliaceae, prk. Tilia. 26. Thymelaceae, prk. Daphne. 27. Elaeagnaceae, prkd. Elaeagnus, Hippophaë. 28. Araliaceae, prkd. Aralia, Acanthopanax. 29. Cornaceae, prk. Cornus. 30. Oleaceae, prkd. Fraxinus, Forsythia, Syringa, Ligustrum. 31. Apocynaceae, prk. Vinca. 32. Caprifoliaceae, prkd. Sambucus, Viburnum, Lonicera, Diervilla, Symphoricarpos. 33. Staphyleaceae, prk. Staphylea. 34. Compositae, Artemisia Abrotanum L. 35. Simarubaceae, prk. Ailantus.

Seega on esindatud 35 sugukonda, 80 perekonda, millede kokku on 188 eriliisi taimi.

Lõpuks võiks tähendada, et uue dendroloogia-aias suurim ja esimene ülesanne on tutvustada uue metsatehnikumi õpilasi meie kodumaal esinevate puu- ja põõsastaimedega, kus nad mitte ükski ei õpi nende nimed, vaid tutvuksid taimedega, nende praktiliste ja esteetiliste väärtustega. Piiratud ulatuses selgitaks aedilutaimede kasutamist ja taimeaias tutvuvad õpilased kõikide nende taimede paljundamisega ja kasvatamisega praktiliseks (metsa istutamiseks) ja iluväärtuslikuks otstarbeks. Sellega süveneb noortes metsateadlastes lühikeses kooliaja jooksul suurem taimearmastus, hoolitsustunne ja ühtlasi kohustus oma kutsetöö alal. Pealeselle dendroloogia-aias ülesandeks jääks veel puhta teaduslik eesmärk.

Kõnelusi kodumaale

*Usu, nad tulevad su enese seest,
su enese maast ja taevast;
sinu jõgede, järvede veest
ning su rahva vaevast —*

Usu, nad tulevad!

*Usu, nad kasvavad su taimis ja puis,
sinu viljus ja juuris;
valmivad päikeses ja hallatuskuus
tuumades verevais, suuris.*

Usu, nad kasvavad!

*Usu, nad läidavad su kinkudel tuld,
orgugi kumendust loovad —
pakku et põgeneb surma-jult,
mehed vaid elu joovad.*

Usu, nad läidavad!

*Usu, nad elama jäävad su mail,
palvitsema su hiites.
Aastasadel mustavail
saamata rõõme nüüd liites. —
Õnned sinule, Eesti!*

Uurimusi kodumaiste puude seemnete arvu ja headuse üle mitmesugustes võra osades

Acatay A. Forstarchiv nr. 7/8 1939. a. järgi

Seemnete päritolu ja headuse küsimus on metsamajanduses olnud korduvalt päevakorral, seepärast väärksid autori katsete tulemused laiemat tähelepanu mitte üksi teoreetilisest, vaid ka praktilisest seisukohast. Paljude puuliikide kunstliku uuendamise juures on määrava tähtsusega seemne päritolu. Töös võetakse uurimisele ka küsimus, kas ühe puu seemned on samaväärtuselised või on võra eri osadelt kogutud seemneil ka mingisugust erinemist. Paljude põhjalike uurimuste alusel, mis korraldati 1934.—1937. a. suure täpsuse ja suurte tehniliste raskustega paljude puuliikide juures, tuleb autor järgmistele otsustele:

1. Enamikul puuliikidest seemnete arvu suurenemine tüükkast ladva poole leiab kinnitust arvulise materjali varal kase, hariliku vahtra, pärna, punase pöogi ja kuuse juures; ainult männil ei ole märgata ladva poole seemnete arvu suurenemist.
2. Seemnete raskus suureneb alt ladva poole kasel, vahtral, tammel, saarel ja pärnal, kuid väheneb männil. Punasel pöogil ja kuusel ei saa seemne raskuse seadusepärast kindlaks teha. Pöogil on seemne raskus üksikutel puudel individuaalselt kõikum.
3. Seemnete keemiline koostis on suhteliselt palju üksteisest erinev. Alati võib aga märgata, et vahtra seemneil tuha- ja õlisisaldus alt ladva poole kasvab, kuna männil õli hulk seemneis ei muutu, tuha ja lämmastiku hulk ladva poole aga koguni väheneb. Arusaadavalt on suuremate seemnete absoluutne toitainete hulk suurem väiksemate seemnete omast.
4. Idanemise protsent suureneb ladva poole kase, vahtra, pärna ja lehise seemneil; nii on näiteks kasel võra ülemise kolmandiku seemnete idanemine enam kui kaks korda suurem võra alumise kolman-

diku seemnete idanemusest. Männil idanemine väheneb ladva poole, kuusel ja pöogil puudub seadusepärast.

5. Puude ladvaosast kogutud seemnete idandamisel võis tähele panna, et kuuse- ja saaretaimed teisel aastal, vahtra- ja tammetaimed kolmandal aastal oma pikkuse ja jämeduse kasvus ületasid samade puude taimi, mis olid saadud nende puude võra alumiste osade seemneist, ja et esimeste tuhasisaldus ning lehepinna suurus harilikult viimaseid ületab. Männiseemnetega tehtud katsed andsid vastupidiseid tulemusi, kuna seadusepärast ei olnud märgata punasel pöogil.

Erineva seemnehulga esinemise põhjuste kohta üksikutes võra osades korraldati uurimusi, mis veel lõppotsuse tegemist ei võimalda, kuid näitasid järgmisi tulemusi:

1. Võra eri osades ei ole temperatuuri kõikumistes suuremaid lahikuminekuid.
2. Küll võib konstateerida võra ülemises osas suuremat valguse kasutamise võimalust, millises asjaolus võib peituda üks põhjusist võra ladvaosa suurema seemnehulga produtseerimise selgitamises. Tegelikult kasvavad aga ka vähese valgusekasutusega oksad seemet.
3. Enamik viljaoksi sisaldab vähem tuhkaaineid ja neil on paksemad lehed kui viljata (seemneteta) oksatel.
4. Pöogi ja kuuse juures on kindlaks tehtud, et viljaoksad vegetatsiooni aja algul näitavad vähemat osmootilist rõhumist kui viljata oksad, siiski muutub see vahetult vastupidiseks augustikuu keskelt alates.

Küsimuse selgitamisel, miks ladva-poolsed seemned on kvalitatiivselt paremad, leidis kinnitamist arvurikaste ja hoolikate risttolmlemise katsetega kase, vahtra, pärna ja kuuse juures kirjanduses juba tuntud tõsiasi, et rist-

tolmlemine annab isetolmlemisest tugevamaid järeltulijaid. Kuigi ka tõenäosuse teooria järgi ülemistel okstel risttolmlemise võimalused on suuremad kui alumistel okstel, siiski ei vaata Acatay sellele kui oma katse ainukesele mõõduandvale põhjusele. Veel tähtsamaks peab ta seesmisi keemilisi ja osmootilisi vahesid võra osades, mida tema peab võra eriosade seemnearvu lahkumiseku peapõhjuseks ja mille põhjal ta jõuab järgmisele otsusele: puu ladvaossa on vee juurepääs raskendatud suure vahemaa tõttu juurtest ladvani. See raskus ületatakse assimilaatide latva kuhjumisega, mis omavad suure osmootilise väärtuse ja seega ka suure imemisjõu.

Puu latv oma füsioloogilise kuivusega — asudes teataval määral elu võimaluse piiril — omab loomulikult suurema tungi liigi alalhoidmiseks, suurendades

vastavalt seemne hulka; seejuures võivad ka kasvuhormoonid kaasa mõjuda. Samal ajal läheb seemneisse üle puu ladvaosa rikkalik assimilaatide hulk ja suurem osmootiline väärtus, mis põhjustab ladvaseemnete kvalitaativset üleolekut võra alumise osa seemneist. Rikkama toitainete sisalduse tõttu omavad ladvaosa seemned suurema imemisjõu, mis põhjustab nende seemnete paremat veega varustamist idanemisel ja hiljem jõulisemat taimekasvu.

Acatay ei pea oma katsete tulemusi veel lõplikeks, vaid tahab mõningaid hüpoteese veel katsetega järele proovida, siiski ta leiab, et võib juba soovitada männiseemneid koguda võra alumisest osast, pöögil — päikesepoolsetelt okstelt ja kõrgilt teistelt puudelt — võra ülemisest osast.

A. Michelson.

Suurte metsamassiivide piiride koordineerimise meetodeist

Praegusel riigimetsade plaanistamisel, koordineeritud piiripunktide alusel, on tarvilik selgitada mõningaid võtteid suurte kinniste maalade piiripunktide koordineerimiseks.

Suurte ja kinniste massiivide ringpiiri mõõtmise aluseks peab olema vajaliku tihedusega kindelpunktide alusvõrk. Kuna meie territooriumi suuremal osal kindelpunktide võrk alles puudub, siis tuleb niisuguses rajoonis mõõtmisel olev metsamassiiv jaotada polügoonideks, millede igasühes, vastavate määruste ja juht-

nõrde nõuete kohaselt, murdnurkade arv ei või olla üle 15-ne ja joonte pikkused ei tohi ületada 750-t meetrit.

Niisugune massiivi polügoonideks jagamine nõuab suurt ajakulu kui ka tekitab materiaalseid kahjusid metsaraiumise näol — ja tihti peale, läbipääsmatu maastiku tõttu, osutub isegi võimatuks.

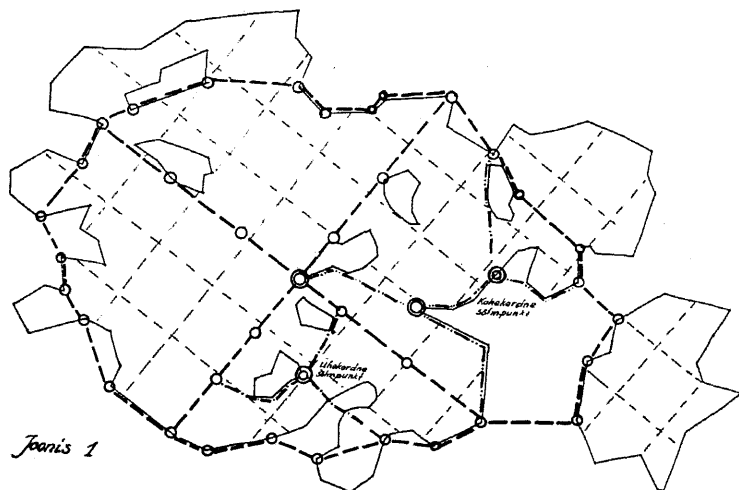
Sellepärast tuleb sagedasti suurte metsamassiivide ringpiiride mõõtmisel luua massiivi piirides küllaldase täpsusega ja tihedusega alusvõrk meil ringpiiri mõõtmiseks kasutada olevate instrumentidega: 1-minutilise teodoliidi ja 20- ja 50-meetriliste teraslintide abil.

Vaatame nüüd lähemalt neid nõudeid ja arvutusmeetodeid, milliseid peab silmas pidama metsamassiivide ringpiiride mõõtmisel.

1. Alusvõrgu loomine.

(Joonis 1.)

Alusvõrgu loomiseks jagatakse metsamassiiv skeemiliste kaartide järele 3—4 või rohkemaks enam-vähem ühtlaseks ja korrapäraseks polügooniks,

kusjuures polügoonis ei või olla üle 15-ne murdnurga. Polügoonid tuleb valida nii, et polügoonide murdpunktid võimalikult satuksid ühte olemasolevate piirimärkidega ja et alusvõrgupunktid otstarbekohaselt jaotataks kogu massiivi ulatuses, silmas pidades alusvõrgule tuginevate piiriosade sidumise võimalusi. Alusvõrgu polügoonide külgedeks võib kasutada metsasihte või muid soodsaid mõõdu-tingimusi tagavaid jooni.

Murdnurkade vahelised joonte pikkused olgu võimalikult võrdsed; keskmise pikkusega ca 600 meetrit. Naabruses oleva lühema ja pikema joone vahekorrad ei või olla väiksem kui 1:3. Polügooni külgedega tuleb läbi lõigata kõik sakilised ja venitatud piiride osad, nagu seda näeme joonisel 1.

Enne joonte ja nurkade mõõtmist jäädvustatakse polügoonide punktid kindlate märkidega. Jooned mõõdetakse 50 m normeeritud teraslindiga kaks korda — edasi-tagasi 1 sm täpsusega, kusjuures tuleb arvesse võtta joonte kalded 1° alates.

Ebamäärase reljeefi puhul võib kaldenurkade mõõtmine ära jääda ja joonte horisontaalprojektsioonid otseselt silma järele võtta. Ühtlasi tuleb joonte mõõtmisel arvesse võtta lindi pikkusele mõjuv temperatuuri parandus. Teraslinde pikenemise koeffitsiendiks on 1° C jaoks 0,0000125.

Joonte edasi-tagasi mõõtmisel parandatud resultaate erinevuseks võib siin võtta keskmisel maastikul lubatud sidejoonte mõõtmisel tarvitatava normi:

kuni $0,01 \sqrt{S + 0,001 S^2}$
kus S tähendab joone pikkust.

Kõval lagedal maal on lubatav vahe 25% võrra väiksem ja mägisel ja soomaadel 25% võrra suurem.

Alusvõrgu polügoonide nurgamõõtmise täpsuseks peab võtma vähemalt 0,5', mille pärast nurgad tulevad mõõta 1-minutilise teodoliidiga vertikaalringi mõlemas seisakus kaks korda.

Polügoonide nurkade ja juurekasvude tasandusarvutusel, mis on analoogiline harilikku kinnise polügooni arvutusele, peab tähele panna järgmisi nõudeid.

Alusvõrgu nurgad tasandame 0,5' minutini, sellepärast ka lubatav vahe teoreetilise ja mõõdetud nurkade summa vahel ei või ületada siin $\pm 0,5' \sqrt{n} + 0,5'$, kus n on nurkade arv.

Igas polügoonis võetakse vähemalt üks magnetiline asimuut, milledest ühe paremas

tingimuses mõõdetud asimuudi alusel arvutatakse kõigi joonte asimuudid.

Koordinaatide juurekasvude vahede normiks võime jälle võtta sidekäikudele ettenähtud suurused — $d_{\max} = 0,01 \sqrt{S + 0,001 S^2} + 0,10$, kus $d = \sqrt{W_x^2 + W_y^2}$ ja S-käigu pikkus meetrites. Kõval lagedal maal on lubatav vahe 25% võrra vähem ja mägisel ja soisel maastikul 25% suurem. On polügoonides saadud vahed lubatavad, toimetatakse juurekasvude tasandamist ja koordinaatide arvutamist harilikus korras.

2. Üksiku sõlmpunkti määramine.

On massiivis vajaliku tihedusega alusvõrk olemas, tehakse ringipiiri mõõtmised sellele alusvõrgule tuges. Kui kahe alusvõrgu punkti vahel olevad käigud on enam-vähem sirgejoonelised ja murdnurki ei ole üle 15-ne, siis käigu punktide koordinaatide arvutamist toimetatakse käikude viisi antud kahe kindla punkti vahel.

On aga kahe alusvõrgu punkti vahel olevas piiripunktide käigus lubamata arv murdnurki, või ei saa kaht antud võrgupunkti sirgekujulisel või otstarbekohase vajaliku täpsusega ühendada, valitakse käigus üks pöördepunkt ja moodustatakse sellest koos teiste käikudega sõlmpunkt.

Sõlmpunkti valimisel peab silmas pidama, et kokkutulevad käigud oleksid enam-vähem sirgekujulised ja et nad jagaksid sõlmpunkti horisondi umbkaudu võrdsetesse osadesse. Ühtlasi on soovitatav, et käikude pikkused ja nurkade arv üksikuis käikudes ei oleks liig erinev.

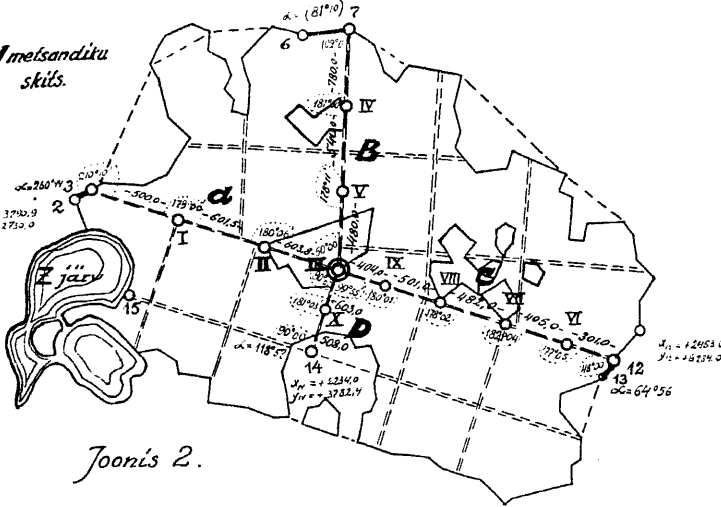
Sõlmpunkti tasandusarvutamisel määratakse kindlaks kõigepealt sõlmpunktiks valitud punkt ja juba sellest välja minnes kõikide kokkutulevate käikude koordinaadid alljärgneval meetodil (joonis 2).

Joonisel 2 näidatud juhtumil kulgevad käigud a, b, c ja d, kindelpunktidest — 3, 7, 12 ja 10 — ja moodustavad oma lõikpunktides sõlmpunkti III.

Nüüd joont 6—7, 12—13, 14—15 ja 2—3 aluseks võttes, eeldades, et nende suunad on juba määratud, arvame välja punkt III-st väljuva mistahes liini direktsioonnurga (polügonomeetriselise võrgu puhul) või asimuudi. Võtame selleks liini III—II. Mõõdame igas käigus nurgad ja arvame iga käigu järele joon III—II asimuudi välja. Saame sellele neli väärtust,

$x_0 = 4250$
 $y_0 = 4327$

N melsandiku
skiis.

Joonis 2.

Analoogiliselt toimetame sõlmpunkt III koordinaate väljarvamisel. Oletame, et oleme sõlmpunkti suunduvate käikude algpunktide koordinaadid (ringpiiril) mingil viisil juba leidnud (algpunktiks on mõni polügonomeetiline või muu kindla käiguga seotud punkt). Nüüd arvutame iga käigu kaudu varem väljarvatud ja taandatud asimuutide abil käigus mõdetud joonte juurekasvud ja nende abil sõlmpunkt III koordinaadid. Saame niisama palju väärtusi x-des ja y-des, kui palju on meil käike. Harva juhtub, et koordinaatide väärtused ühtuvad, sest arvutame ju iga käigu rippuvana ja siin iga mittesoodsalt taandatud

milledest arvutame sõlmpunkti lahendamise viisil lõpliku väärtuse. Arvutamisel tuleb arvestada iga käigu mõõtmiste kaalu, milline on pöördav mingi konstantsuuruse ja nurkade arvu vahel ($p - \text{kaal} = \frac{10}{n}$, kusjuures n on nurkade arv). Mida suurem on käigus nurkade arv, seda väiksem on kaal. Asimuudi arvutamiseks moodustame tabeli:

asimuudi tõttu võivad tekkida päris suured kõrvalekaldumised, olenedes sellest, kus me ebasobiva paranduse tegime. Saame sellaselt sõlmpunkti koordinaadid alljärgneva tabeli kohaselt. Ka siin tarvitame kaale — ja käigu kaaluks võtame lihtsuse mõttes pöördarvu mingi konstandi ja käigu pikkuse kilomeetrite vahel ($\text{kaal } p = \frac{10}{s}$ kus s on käigu pikkus kilomeetrites).

Asimuudi (direktsioonnurga) III—II tasandamine							
Käigu nr.	Nurkade arv (n)	Kaal $p = \frac{10}{n}$	Esialgne asimuut α	$\alpha - \alpha_0 = \delta\alpha$	$p \cdot \delta\alpha$	kontroll	
						$\alpha_0 - A = wn$	$p \cdot wn$
a	3	3,3	290°00'	- 1	- 0,7	- 0,7	- 2,3
b	4	2,5	289°59'	- 2	- 5,0	- 1,7	- 4,3
c	6	1,7	290°04'	+ 3	+ 5,1	+ 3,3	+ 5,6
D	3	3,3	290°01'	0	0	+ 0,3	+ 1,0

$\frac{10,8}{[p]} \quad 290^\circ 0,1 \quad - 3,2 \quad 0$
 $\frac{[p \cdot \delta\alpha]}{[p]} = \frac{- 3,2}{10,8} = - 0,3'$
 $\text{Paranduse saame: } \frac{[p \cdot \delta\alpha]}{[p]} = \frac{- 3,2}{10,8} = - 0,3'$
 Lõplik asimuut A (III—II) oleks $\alpha_0 - 0,3' = 290^\circ 01' - 0,3' = 290^\circ 00,7'$

Sõlmpunkt III koordinaatide taandamine.												
Käigu nr.	Käigu pikkus km	Sidumata koordinaadid		Vahed		Kaal $p = \frac{10}{s}$	$p \cdot \delta x$	$p \cdot \delta y$	K o n t r o l l			
		x	y	$x - x_0 = \delta x$	$y - y_0 = \delta y$				$w x = x - x_{01}$	$w y = y - y_{01}$	$p \cdot w x$	$p \cdot w y$
A	1,705	3200,96	4330,06	+ 0,07	+ 0,14	5,88	+ 0,41	+ 0,82	+ 0,10	+ 0,13	+ 0,59	+ 0,76
B	1,800	3200,62	4300,10	- 0,27	+ 0,18	5,09	- 1,37	+ 0,92	- 0,24	+ 0,17	- 1,22	+ 0,86
C	2,093	3201,23	4329,61	+ 0,34	- 0,31	4,76	+ 1,62	- 0,48	+ 0,37	- 0,32	+ 1,76	- 1,52
D	1,111	3200,74	4329,92	- 0,15	0	9,09	- 1,36	1	- 0,12	- 0,01	- 1,09	- 0,09

$x_0 = 3200,89 \quad y_0 = 4329,92$
 $24,82 \quad - 0,70 \quad + 0,26$
 $[p] \quad [p \cdot \delta x] \quad [p \cdot \delta y]$
 $- 0,04 \quad + 0,01$
 $[p \cdot w x] \quad [p \cdot w y]$
 peaks olema
 0

$$\text{Paranduse } x\text{-des saame } \frac{[p \cdot \delta x]}{[p]} = \frac{-0,70}{24,82} = -0,03 \text{ ja } y\text{-des}$$

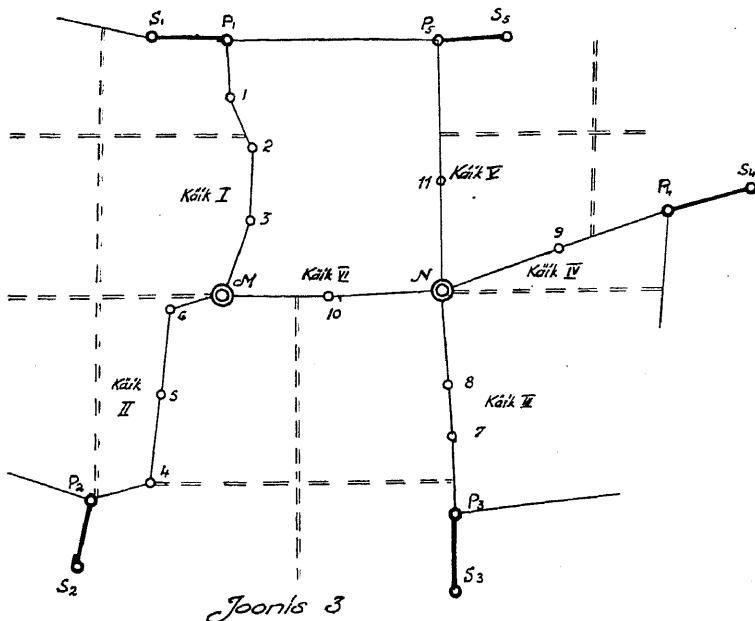
$$\frac{[p \cdot \delta y]}{[p]} = \frac{+0,26}{24,82} = +0,01.$$

Lisades parandused x_0 -le ja y_0 -le saame koordinaatide lõplikud väärtused x_{01} ja y_{01} .

Leides sõlmpunkti koordinaatide lõplikud väärtused tasandame käikude vahepealsed punktid juba vastavalt leitud punktide andmetele.

3. Kahe sõlmpunkti koosmääramine.

Kohapealsetest oludest tingituna tuleb sageli ette juhtumeid, kus punktide koordineerimiseks ja alusvõrgu tihendamiseks on otstarbekohasem määrata mitu sõlmpunkti koos.

Võtame allpool näite kahe sõlmpunkti koosmääramiseks.

On antud punktide $S_1, P_1, P_2, P_3, S_3, S_4, P_4$ ja S_5, P_5 koordinaadid. Antud kindelpunktidest väljudes moodustame tegeliku töö nõuete kohaselt käigud I, II, III, IV, V ja VI. Käigud I, II ja VI moodustavad sõlmpunkti M ja käigud III, IV, V ja VI — sõlmpunkti N. On kõikide käikude jooned ja nurgad mõõdetud, algame kahe sõlmpunkti koosmääramise nurkade tasandamisega.

(Järgneb.)

Kolmas rahvusvaheline metsanduskongress

Kolmas rahvusvaheline metsanduskongress peetakse Helsingis 1. kuni 5. juulini 1940. a. Soome vabariigi presidendid Kyösti Kallio protektoraadi all.

Nagu kongressi kavast nähtub, korraldatakse enne kongressi, s. o. 26.—30. juunini, ekskursioone mitmetesse Soome maakohtadesse.

Kongressi eeltööde läbiviimiseks moodustatakse igas riigis rahvuslik komitee. Viimane registreerib osavõtjaid ja ettekandeid ning hoolitseb nende edasisaatmise eest Soome korraldavale toimkonnale.

Kongressi korraldav toimikond palub osavõtjate riikide rahvuslikke komiteid üles anda oma esimehe, liikmete ja

sekretäri nimed ja ametinimetused hiljemalt 1939. a. juuni lõpuks ja kõiki teisi osavõtjaid hiljemalt 1939. a. detsembri lõpuks.

Kongressi peaorganid on: täiskogu, rahvusvaheline toimikond ja eestseisus. Nimetatud organite eesotsas seisavad kongressi president ja peasekretär.

Peale eelnimetatud organite on ette nähtud: redaktsioonitoimikond, peatoimetis, peasekretariaat ja naistoimikond.

Kongressil töötab 9 sektsiooni:

- 1) Metsandus ja selle põhijooned.
- 2) Metsa kaitse.
- 3) Metsa takseerimine ja metsamajanduslik arvepidamine.

- 4) Metsakasutus ja metsamaterjalide müük.
- 5) Mehaaniline puutööstus.
- 6) Keemiline puutööstus.
- 7) Metsapoliitika.
- 8) Metsamajandust ja puutööstust käsitav statistika.
- 9) Looduskaitse ja metsa suhe ümb-rusele.

Vajaduse korral jagunevad sektsioo-nid veel tööringidesse.

Kongressi liikmed on korralised ja mittekorralised.

Korralised on kõik ametlikud isikud ja organisatsioonide esindajad, mitte-korralised — nende perekonnaliikmed ja kutsutud külalised.

Korralisile liikmeile on kongressist osavõtu maks 500 Smk. ja mittekorra-lisile 300 Smk.

Kõik kongressil peetavad ettekanded, mis trükitult ilmuvad, tuleb autori ni-me ja aadressiga varustatult esitada kongressi korraldavale toimkonnale ko-haliku rahvusliku toimkonna kaudu hil-jemalt 31. detsembriks 1939. a.

Ettekanne tuleb trükivalmilt esitada kahes masinal trükitud eksemplaris. Trükiks ettenähtud ettekande suurus ei või olla üle poole trükipoogna (8 lk. oktaavvormis).

Avaldamiseks ettenähtud ettekanded võivad olla ainult ladina tähestikuga keeles. Ettekandele, mis pole prantsu-se, saksa või inglise keeles, tuleb juure lisada lühike kokkuvõtte ühes eelnime-tatud keeles.

Suusõnaliste ettekannete keele võib kõneleja valida oma äranägemise järgi, kuid soovitav on prantsuse, saksa või inglise keel.

Igal hommikul jagatakse kongressist osavõtjaile prantsuskeelne bülletään, mis sisaldab päevase kava, eelmise päeva töö kokkuvõtted jne.

Kongressi eeltööde läbiviimiseks Eestis on moodustatud Eesti rahvus-lik komitee, asukohaga Tallinnas, põl-lutööministeeriumis, Lai t. nr. 39/41. Komitee esimeheks on põllutööministri abi hra J. Luik ja sekretäriks Metsa-kasutuse Büroo juhataja hra A. Va-haru, kellelt saab lähemaid teateid kongressi kava kohta.

JAHINDUS

Jahipidamisest sokkudele eeloleval jahihooajal

J. T-o

Jahiseaduse muutmisega algab täna-vune sokujaht 1. juulil ja kestab kuni 30. septembrini. Endiste aatate ees-kujul võimaldab Riigimetsade Talitus jahipidamist sokkudele riigimetsades Kr. 10.— tasu eest. Jahispordist huvi-tatud isikuil, kes riigimetsas soovivad pidada jahti sokkudele, tuleb esitada vastavad kirjalikud (tempelmaksuta) sooviavaldused kohalikule metsaülemale või Metsamajanduse Büroole. Kui soo-viavalduse esitajale sokkude laskmine lubatakse, teatatakse sellest kirjalikult ja tal tuleb pöörduda kohaliku metsa-ülema poole loa võtmiseks ja selle hinna tasumiseks. Sokkude laskmist võimal-

datakse isikuile, kes on üle 20 a. vanad, omavad laskeriista hoidmise ja kand-mise loa ning jahitunnistuse ja kes pole viimase kolme aasta jooksul ka-ristatud jahiseaduse või jahipidamise kohta maksvate eeskirjade rikkumises. Sokkude laskmisel on laskjale kohus-likud alljärgnevad tingimused:

Tingimused jahipidamiseks sokkudele Põllutöö-ministeeriumi valduses olevail maa-aladel.

1) Jahipidamine sokkudele võib toi-muda ainult metsaülema poolt antud nimelise loa (kõrvalkasutuspilet) ja

igakordsel metsavahi või mõne teise metsaülemale poolt seks määratud metsaametniku läheduses viibimisel sellaselt, et see jahipidamist ei takista.

2) Sokujahti võib pidada ainult nimelise loa omanik; loa edasiandmine on keeldud.

3) Kui selgub, et laskmisel on sokku haavatud, tuleb jahipidajal kõik abinõud ära kasutada haavatud soku kättesaamiseks. Haavatasaanud soku jälitamisel võib jahipidaja tarvitada kütteskoera.

Kui haavatud sokku jälitades kätte ei saada ja laskmiseks on tarvitatud kuuli, otsustab metsaülem või tema poolt volitatud metsaametnik, kas loa omanikule jahipidamist teisele sokule sama loaga lubada või mitte, võttes seejuures arvesse lastud soku vigastuse määra ja asjaolud, kas sokku jälitati küllalt asjatundlikult ja energiliselt.

Osutub kohalleiduvate tundemärkide järgi soku haavamine raskeks või kui soku laskmiseks on tarvitatud haavleid, teist sokku tasuta lasta enam ei lubata. On laskmiseks tarvitatud kuuli ja vastavate tundemärkide (kuuli tabamise koht leitud, puuduvad looma haavamise tunnused — veri, karvad, luukilud —, loom on täiesti tervelt põgenenud jne.) järgi võib otsustada, et sokust on kindlasti mööda lastud, võib metsaülem või tema poolt volitatud metsaametnik võimaldada sama loaga jahti pidada veel teisele sokule, tingimusel, et laskmiseks tarvitatakse kuuli. Teiskordsel möödalaskmisel aga kaotab luba maksvuse.

4) Sokulaskmise loaga on jahipidamine teistele ulukitele (ka röövlomadele ja lindudele) keeldud. Soku sihis tehtud lask loetakse sokulaskmiseks, välja arvatud pk. 3 teises lõikes ettenähtud juhtumid, ja luba kaotab maksvuse. Loa omanikul ei ole õigust loa hinda tagasi nõuda.

5) Jahipidamisviisidest on lubatavad:

- a) hiilimine,
- b) varitsemine ja
- c) pillitamine.

Jahipidamine sokkudele hagijate ja ajajatega (harilik ajujaht) on keeldud.

6) Lasta võib eeskätt vanu sokke ja noortest sokkudest neid, kelle sarvec on arenenud puudulikult või ebaloomulikult või kes on pödurad ja nõrgad.

7) Täismantelkuulide ja haavlitega, läbimõõduga alla 4,5 mm (2/0), on sokkude laskmine keeldud. Samuti on nendega keeldud haavatasaanud sokkude surmamine.

8) Igast lastud sokust on jahipidaja kohustatud metsaülemale või viimase poolt volitatud metsateenijale teatama ja tema nõudel ka lastud soku ette näitama. Sokk peab olema säärases seisukorras, et raskusteta võimaldub sugu kindlaks teha.

9) Jahipidamise tagajärjed märgib metsavaht antud jahiloale (kõrvalkasutuspiletile) ja annab selle märkusega varustatult metskonna kantseleisse.

10) Sokulaskmise luba tuleb metsaülemalt välja võtta hiljemalt 10 päeva jooksul, vastava teadaande saamise päevast arvates. Vastasel korral loetakse esitatud palve soku laskmiseks loa saamiseks annulleerituks. Sokulaskmise loa hinna tasub jahipidaja kohalikule metsaülemale.

11) Antud sokulaskmise luba on maksev 1. juulist kuni 30. septembrini 1939 ja seda järgneva aasta peale ei pikendata.

12) Kui loa omanik ülalloeletud tingimusi ei täida, ei anta temale edaspidi enam luba jahipidamiseks sokkudele.

Isikud, kes soovivad pidada jahti sokkudele oma maa peal või neile kuuluvais jahipiirkondades või piirkondades omanike külalistena, esitavad vastavad kirjalikud sooviavaldused Metsamajanduse Büroole kohaliku metsaülemakaudu. Jahikülalistel tuleb avaldusele ligi lisada jahiseaduse § 21 alusel kirjalik sokulaskmise nõusolek jahipiirkonna omanikult. Avalduses tuleb ära tähendada ka jahipiirkonna või maaala asukoht, selle suurus ja kas seal alatiselt elutseb metskitsi.

Esitav avaldus kuulub tempelmaksumisele Kr. 1.20 väärtuses.

Sokulaskmise loa annab avalduse esitajale kohalik metsaülem t a s u t a, pärast seda, kui küsimus on keskasutuses otsustatud. Kuna soku laskmist või

maldatakse nimelise loaga, siis võib lasta ainult see isik, kelle nimele luba on välja antud. Laskjale on kohuslikud alljärgnevad tingimused:

Tingimused

Jahipidamiseks sokkudele era maaladel.

1) Loasoovija esitab vastava avalduse metsaülema kaudu keskasutusele.

2) Jahipidamine sokkudele võib toimuda ainult metsaülema poolt antud nimelise loaga (kõrvalkasutuspilet). Luba on isiklik ja selle edasiandmine on keeldud.

3) Jahipidamisviisidest on lubata:

- a) hiilimine,
- b) varitsemine ja
- c) pillitamine.

Jahipidamine sokkudele hagijate ja ajajatega (harilik ajajaht) on keeldud.

4) Lasta tuleb eeskätt vanu sokke ja noortest sokkudest neid, kelle sarved on arenenud puudulikult või ebaloomulikult või kes on pödurad ja nõrgad.

5) Täismantelkuulidega ja haavlitega, läbimõõduga alla 4,5 mm (2/0), on sokkude laskmine keeldud. Samuti on nendega keeldud haavatasaanud sokkude surmamine.

6) Kui selgub, et laskmisel on sokku haavatud, tuleb jahipidajal kõik abinõud ära kasutada haavatud soku kättesaamiseks. Haavatasaanud soku jälitamisel võib jahipidaja tarvitada kütteskoeri.

7) Sokule tehtud lasku loetakse sokulasõlmiseks, millega luba kaotab maksvuse; sama loaga teisele sokule jahti pidada pole enam lubatud.

8) Igast lastud sokust on jahipidaja kohustatud võimalikult peatselt, kuid hiljemalt 2 päeva jooksul, teatama lähimale metsaametnikule ja tema nõudmisel ka lastud soku ette näitama. Sokk peab olema säärases seisukorras, et raskusteta võimaldub sugu kindlaks teha.

9) Jahipidamise tagajärjed märgib metsavaht antud jahiloale.

10) Antud luba on maksev 1. juulist kuni 30. septembrini 1939. a., missuguse tähtaja möödumisel luba kaotab maksvuse.

Luba teise aasta peale üle ei kanta.

11) Avaldus loasaamiseks kuulub tempelmaksustamisele Kr. 1.20 väärtuses, samuti ka metsaülema poolt antav luba kr. 0,60 väärtuses.

Laskevõistlustis metsaametkonnas 1938. a.

(Järg)

A. I L V E S

Mööduandvad tegurid, mida tulemuste kõrvutamisel tuleb silmas pidada, on ka võistlusrelv ja laskemoon. Relvade poolest ei olnud võistlejad kaugeltki ühesuguseis tingimuses. Kõige enam ühtlaseks võiks vahest pidada sõjapüssi, kuigi ka siin esines väiksemaid vahesid omadustes. Väikekaliibripüssi, sõjapüstolite ja osalt ka jahipüssi omadustes tuleb aga märkida tüüpide mitmekesisust, missugune asjaolu mõjutab ka lasketulemusi. On tõenäoline, et relvatüüpide mitmekesisus esineb paratamatu nähtusena ka edaspidi, sest kuigi püüaksime varustuda näiteks ühetüübiliste väikekaliibripüssidega, ei saa neid muretseda korraka nii palju, et

jatkuks vajalisel arvul võistlusteks. Laskemoona suhtes olid paremates tingimustes need metskonnad, kes muretsesid täpsemat laskemoona. Tulemuste objektiivsel hindamisel ja üleriigilisel võrdlusel on vajaline, et laskemoon oleks ühesuguse väärtusega. Seda püütakse tulevikus silmas pidada ning keskasutuse vahendusel muretsetakse võistlusteks ühtlast laskemoona selleks avanenud võimaluste piires.

Täpsema ülevaate saamiseks praegusest lasketasemest metsaametkonnas vaatleksime kümne parima tulemusi sõja-, jahti- ja väikekaliibripüssist, mis on toodud alljärgnevais tabelis.

1. Kümme esikohta sõjapüssist punktilaskmisel.

Jrk.-nr.	N i m i	Punktide kogusumma	Keskmine silm	Koht	Metskond	Võistlust korraldanud organ. või ametk.	Märkmed
1.	M. Põldmaa	126 ¹⁾	8,4	I	Püssi	Rakvere RMT Kogu	1) Rakvere RMT Kogus toimus laskmine sõjapüssist 300 m kauguselt 3 asendis à 5 lasku.
2.	A. Laug	75	7,5	II	Võru	Võru ringk.	
3.	A. Jalasto	111	7,4	III	Püssi	Rakvere RMT Kogu	
4.	A. Pajo	73	7,3	IV	Võru	Võru ringk.	
5.	P. Oras	72	7,2	V	Orava	" "	
6.	L. Elgas	72	7,2	V	Kuusiku	Märjamaa RMT Kogu	
7.	T. Sikka	107	7,13	VI	Orajõe	Pärnu RMT Kogu	
8.	A. Rõuk	107	7,13	VI	Kabala	Viljandi RMT Kogu	
9.	V. Liiming	71	7,10	VII	Antsla	Valga RMT Kogu	
10.	A. Melts	106	7,07	VIII	Loodi	Viljandi RMT Kogu	
11.	J. Valli	70	7,00	IX	Kuusiku	Märjamaa RMT Kogu	
12.	P. Kaarna	68,25	6,83	X	Kuressaare	Kuressaare RMT Kogu	

Hindamise aluseks on võetud keskmine silm, sest laskude arv ei ole igal pool ühesugune. Kuna Paide RMT Kogu laskevõistlusil sõjapüssist lasti vaid ühest asendist, ja nimelt lamades käelt, siis lasketulemusi ei saadud kõrvutada teistega, kes võistlesid kolmest põhisendist.

Tabelist nähtub, et kõrgeim keskmine silm on saavutatud M. Põldmaa poolt Püssi metskonnast. Tähelepanu väärib siin suur vahe I ja II koha keskmises silmas, s. o. 0,9 silma. Alates II kohast allapoole muutub diferents normaalseks. Kui hinnata X koha tulemust, siis peab ütleva, et see on veel täiesti rahuldav.

Lahinglaskmist sõjapüssist on toimetatud möödunud laskevõistlusil vaid üksikutes kohtades. Kuna tulemuste hinda-

miseks tarvitati siin erinevaid aluseid, siis puudub võimalus keskastutusele saadetud kokkuvõtete põhjal järjestada nii metskondi kui ka laskureid paremus järgi. Üldkokkuvõtte põhjal võib siiski märkida, et punktide arvult on parimaks laskuriks osutunud lahinglaskmisel kogude võistlusil H. Pastik Loodi metskonnast 149 punktiga ja ringkonna võistlusil A. Salev Karksi metskonnast 150 punktiga. Neile järgnevad paremuselt A. Saar Loodi metskonnast 146 punktiga ja J. Kaare Karksi metskonnast 144 punktiga. Üldiselt nähtub, et suhteliselt häid tulemusi lahinglaskmises sõjapüssist on saavutatud Viljandi RMT Kogu koosseisu kuuluvais metskondades, eriti Loodi ringkonnas. Punktilaskmises on näidanud parimaid tulemusi Püssi ja Võru metskonnad.

2. Kümme parima tulemused jahipüssist jäneselaskmises on järgmised:

Jrk.-nr.	N i m i	Silmi	Koht	Metskond	Võistlust korraldanud organisatsioon või ametkond	Märkmed
1.	J. Kuus	611	I	Valga	Valga RMT Kogu	Lasketulemusi neis kogudes ning ametkondades, kus hindamist teostati erinevalt, ei saadud käesolevas tabelis arvestada.
2.	M. Uusmaa	455	II	Laiksaare	Laiksaare ringk.	
3.	J. Raap	447	III	Aakre	Valga RMT Kogu	
4.	J. Parts	433	IV	Narva	Narva RMT Kogu	
5.	B. Ploomipuu	431	V	Karula	Valga RMT Kogu	
6.	G. Koikson	418	VI	Laiksaare	Laiksaare ringk.	
7.	A. Kasesalu	414	VII	Jõhvi	Narva RMT Kogu	
8.	K. Ansip	398	VIII	Ahja	Ahja RMT Kogu	
9.	P. Reim	384		Audru	Pärnu MRT Kogu	
10.	K. Looper	357		Laiksaare	" " "	

Tabelist selgub, et parimaks laskuriks jäneselaskmisel on osutunud J. Kuus Valga metskonnast, olles teistest ees suure silmade arvuga.

Jahipüssist laskmise teise võistlusalal, s. o. tuvilaskmise, kohta ei ole paljudes kohtades näidatud tabatud haavlite arvu ja seetõttu maksimum punkte saavutanud laskurite, s. o. nende, kes tabasid iga ketast, asetamine omavahel paremuse järjekorda ei ole võimalik. Seepärast nimetaksime siinkohal kõiki neid, kes saavutasid 50 punkti või üle selle (dublee-laskude juures):

- 1) Väandra RMT Kogust — M. Lohu, M. Uustalu, H. Mällo, J. Kalam, J. Toots, K. Peil, J. Mikolai, A. Viilup, V. Kala, A. Agurauja ja J. Hanvere.
- 2) Märjamaa RMT Kogust — M. Keres, O. Isakannu, R. Nissen ja M. Kukk.

- 3) Pärnu RMT Kogust — J. Viirsalu.
- 4) Viljandi RMT Kogust — Laanemets.
- 5) Laiksaare ringk. — V. Vallner ja
- 6) Põltsamaa metskonnast — H. Haller ja O. Villem.

Siin torkab silma, et Väandra RMT Kogu laskevõistlusil on saavutatud suurel arvul maksimum tabamusi. Peab tähendama, et tuvilaskmisel on tähtsat osa mänginud viskeseadeldis. On ilmne, et ketta heitmine käsitsi võimaldab saavutada rohkem tabamusi kui viskeseadeldise kasutamisel. Seepärast ka tulemused käesoleval juhtumil näivad olevat mõjutatud lasketingimustest.

3. Väikekaliibripüssist on kümne parima tulemused:

Jrk.-nr.	Nimi	Punktide summa	Keskmine silm	Koht	Metskond	Võistlust korrald. organ. või ametk.	Märkmed
1.	V. Kasikov	271 ¹⁾	9,03	I	Narva	Narva RMT Kogu	1) Igast asendist à 10 lasku.
2.	A. Järv	270	9,00	II	Jõhvi	" " "	2) Igast asendist à 5 lasku.
3.	H. Parmas	264	8,80	III	Kohtla	" " "	3) Keskmise silma — 8,33 (X koht) — saavutasid ka Toomet, Kabala metsk., ja J. Karbe, Vastseliina metsk, kuid lühema seeria juures.
4.	M. Põldmaa	262	8,73	IV	Püssi	Rakvere RMT Kogu	
5.	K. Rümmel	260	8,66	V	"	" " "	
6.	V. Vals	260	8,66	V	Kohtla	Narva RMT Kogu	
7.	A. Melts	130 ²⁾	8,66	VI	Loodi	Viljandi RMT Kogu	
8.	V. Palu	130	8,66	VI	Märjamaa	Märjamaa RMT Kogu	
9.	T. Sikka	127,2	8,48	VII	Orajõe	Pärnu RMT Kogu	
10.	J. Parts	253	8,43	VIII	Narva	Narva RMT Kogu	
11.	J. Karm	251	8,37	IX	"	" " "	
12.	J. Uuk	250	8,33 ³⁾	X	Kohtla	" " "	

Tabelis toodud andmeis ei ole igal pool talitatud ühtlaselt lisasilmade juurerearvestamisel harilikule püssile eripüssi ees. Nimelt on mõnel pool lasketulemuste kokkuvõtete lihtsustamiseks arvatud maha eripüssi saavutusist ettenähtud protsent (3%), kuna enamikus metskondades on aga harilikku spordipüssi saavutusele see juure lisatud. Mõõdunud võistluste kokkuvõtete alusel on saavutatud kõige paremaid tulemusi v.-kal.-püssist Narva RMT Kogus, kus kümnest esikohast omandati 7, sealjuures 3 esimest kohta. Üldiselt parimad saavutused v.-kal.-püssist on täiesti head.

Sõjapüstolist on toimunud laskevõistlusi neljas kogus. Kuna võistlustingimused on olnud erinevad, siis üldist pa-

remuse järjekorda objektiivselt esile tuua olemasolevail andmeil ei ole võimalik. Võib siiski märkida, et häid tagajärgi on saavutatud Narva RMT Kogus.

Kokku võttes möödunud laskevõistluste tulemusi näeme nende hulgas küllaltki häid saavutusi. Need ei iseloomusta küll üldist lasketaset, vaid osutuvad pigemini sihtkohtaks, teatud mõõdupuuks, milleni tuleks välja jõuda enamikul metsateenijaist. Käesolevas kirjutuses on tähelepanu juhitud mitmesugustele asjaoludele, mis on mõjutatud lasketulemusi, ja samuti puudusile, mis ei võimalda kõrvutada andmeid üksikuis kogudes ja metskondades. Ühtlase ning õiglase hindamise seisukohast tuleks edaspidi vältida võimalikult iga-

suguseid erinevusi lasketingimusi, eriti hindamise aluseis. Selleks on vaja eeskätt viia sisse käsitamisel oleva määruisid vastavad muudatused ning parandused ja püüda kaotada seni esi-
nenud erinevused laskevõistlusil.

Tähelepanekuid möödunud võistlusist laskeasjanduse edaspidiseks arendamiseks ja laskevõistluste korraldamiseks ei saa käesolevas artiklis ruumipuudusel pikemalt käsitleda, seda püütakse teha selles ajakirjas lähemal ajal.

Eelseisvaks laskeväljaõppeks

A. Ilves

Möödunud aasta laskevõistluste kokkuvõtteist ei selgu veel metsaametkonna üldine lasketase, vaid ainult parimate saavutuste keskmine. Arvestades aga tingimusi, milles võistlused toimusid, võiks tõenäoliselt oletada, et enamik metsateenijaist on võimeline saavutama seniste parimate laskurite keskmist taset. Selleks aga on vaja arendada oma võimeid laske alal nii, et märgatav edu tekitaks huvi ning indu edaspidiseks tööks.

Laskeosavuse arendamiseks vajalise meelsuse loomisel, esialgse huvi äratamisel, omab olulise tähtsuse ametkonna juhi isiklik eeskujunäide ja algatus. Siin on tähtis, kuidas metsatöölised suudab äratada huvi laskeala vastu, sisendada usku oma võimeisse ja tahet ning püüet järele jõudmiseks seni laskealal esirinnas sammunud kaasteenijaile. Selle tööstuseks olgu nimetatud näitena, et ühes metskonnas oli veel paar aastat tagasi lasketase ringkonnavõistlusil väga madal, kuid tänavu andis metskond endise koosseisu juures juba esikohtade laskureid nii riigimetsateenijate kogu võistlusil kui ka metsaametkonna üleriigilises ulatuses. See näitab, et algatus ja ergutus ametkonna juhilt omavaheliseks võistlusinnuks tiivustab alluvaid saavutama paremaid tulemusi, millega arendatakse üldist laskeosavust.

Laskeosavuse arendamise eduks on järjekindel treening, mis tugineb harjutuste järk-järgulisele läbivõtmisele. Kuigi vahel võiakse saavutada ka häid tulemusi ilma süstemaatiliste harjutusteta, on see siiski juhuslik, ilma kindla aluseta saavutus. Samuti on vajaline, et harjutused kestaksid võimalikult pidevalt. Koondada neid ühele aasta-

ajale ei ole kasulik, kuid tegelik olukord sunnib selle vastu patustama. Seepärast tuleb püüda vähimalt selle poole, et n.-n. laskehooajal saavutada teatud pidevat treeningut. Igal juhul peab vältima lasta üle kahe harjutuse päevas ühest ja samast relvaliigist.

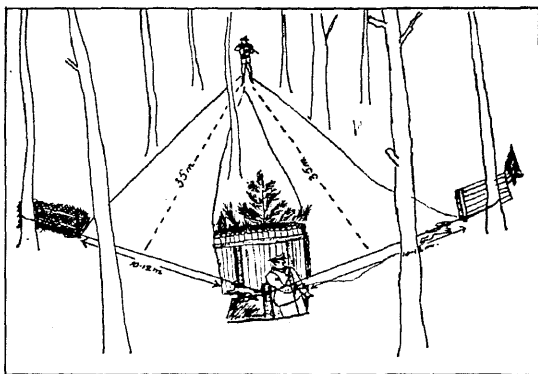
Lähtudes üldisest nõudeist laskeosavuse arendamiseks riigikaitse eesmärgil tuleb lugeda vajaliseks, et enamik metsateenijaist suudaks täita sõjapüüdist üksikvõistlejalt nõutavaid harjutusi vähimalt rahuldavalt. Seepärast laskeväljaõppe suunamisel tuleb pöörda erilist tähelepanu lahingulaskmistele harjutustele. Siinkohal olgu aga tähendatud, et lahingulaskmine sisuliselt on ikkagi punktilaskmine, ainult raskemais tingimusi. Järelikult, punktilaskmine on aluseks igasugusele laskmisele ning seepärast ei saa seda kõrvale jätta laskeväljaõppe süstemaatilises töös.

Mis puutub saavutustesse väikekalibrilisest püssist, siis olgu tähendatud, et need ei kujuta endast veel eesmärki laskeväljaõppes. Harjutusi v.-kal. püssist tuleb vaadelda kui esialgset väljaõpet, kui eelharjutusi sõjapüssist laskmisele üleminekul. Seepärast metskonnades, ringkonnades ja kogudes, kus seni mitmesuguseil kaaluvail põhjusil sõjapüssist laskeharjutusi ning seega ka laskevõistlusi ei korraldatud, on vaja eeloleval laskehooajal sellele tõsisemalt mõelda. Harjutusi tuleb alata püssi siselaskmisega, proovimisega, 100 m kauguselt. Sellele järgneksid harjutused 200 m kauguselt jne. Igal juhul on algnõudeks tunda oma püssi jooksu ning veenduda oma võimeites laske alal.

Mis puutub laskevõistluste tingimustesse sõjapüssist, siis on avaldatud arvamist, nagu oleksid need rasked alajaile laskureile põlvelt- ja püsti-asendi tõttu, soovitakse jääda vaid lamades-asendi juure, kusjuures kaugust tuleb suurendada nii punkti- kui ka lahinglaskmeline 300 m peale. See on põhimõtteline küsimus, mis sõltub väljaõppe eesmärgist. Hinnates maastiku iseloomu ning olukorda, milles metsa-teenijail tuleb relva käsitada, võime öelda, et sageli sünnib see endakaitseks, mis nõuab kiiret reageerimist ootamatutel juhtudel ning tihtipeale tegutse- nist just lähedastelt kaugustelt igasugusest asendist. Pealeselle tuleb tegutseda tänapäeval ka veel õhuvaenlase, tankide jne. vastu, mis nõuab kauge- malt tulistamist ja sageli just püsti- asendist. Seepärast oleks vajaline laskeosavuse arendamine ka kaugemate märkide tulistamiseks ja kõigist põhi- asendeist. Neil põhjusil tuleb seada miinimumnõudeks jõuda välja lahinglask- misel 300 m-ni, kusjuures esialgu piir- duksime lamades- ja põlvelt-asendiga. Edaspidi võiksid veel kõne alla tulla kiir- ehk näpslaskmise harjutused lähe- dastelt kaugustel, mis tegutsemisel kin- nisel maastikul omavad suure tähtsuse. Need harjutused eeldavad relva head ja kiiret käsitlemise oskust ning oleksid mõeldavad võtta laskeasjanduse kavasa- se edaspidi, vahest 1940. a. laskehoo- ajal.

Laske tingimustes jahipüssist on esi- nenud kõige enam lahkarvamisi taga- järgede arvestamisel jäneselaskmisel. Siinkohal olgu tähendatud, et jänese- laskmist ei tunta rahvusvahelistes võist- lusmäärustes ning seepärast hindamiste kooskõlastamine rahvusvaheliste laske- võistluste tingimustega osutub võimatuks. Väga mitmesuguste ettepane- kute juures punktide arvestamiseks näib olevat kõige otstarbekam lähtuda tabamuste arvust, kusjuures tabamuse väärtust ei saa siiski täieliselt kõrvale jätta. Nende kahe teguri kooskõlasta- mine õiglaseks hindamiseks ongi võetud aluseks määruste parandamisel. Hindamise aluste muutmisel tuleb veel arvestada seda, et tagajärgede arves- tust ei mõjutaks liialt püssi head laskeomadused. Üks tingimus, mida tuleb

järgnevail laskevõistlusil silmas pidada, on korraldada ühtlase kiirusega liikuv mehaaniline jänesemärgi seadeldis. Sa- muti olgu veel kord juhitud tähelepanu ettevaatusele laskmisel õnnetusjuhtu- mite vältimiseks, eriti tagades seadel- dise juures olivate julgeolekut seega, et nad asuksid varjendis või oleksid kaits- tud haavlikindla varjega. Sellase sea- deldise üheks näiteks olgu toodud all- järgnev skeem.

Jäneselaskemärgi seadeldise skeem

Tuvilaskmise tagajärgede õiglast hin- damist on takistanud samuti ühtlase mehaanilise viskeseadeldise puudumine. Mõnel pool kasutati seadeldisi, kuid enamikus kohtades toimus tuvi (ketta) vise käsitsi. Viimasel juhul on parata- matud erinevused lasketingimustes ning seepärast tulemuste hinne ei saa ka olla objektiivne. Viskeseadeldiste mu- retsemiseks soodsate hindadega on dr. P. Reimi tööstuses töötatud välja päris sobiv viskeseadeldis, mida kujutab all- järgnev pilt.

Tuviviske seadeldis

Kuna selle seadeldise hind, mis suuremal arvul tellides on Kr. 25.— tk., on täiesti vastuvõetav, siis oleks soovitatav, et iga kogu muretseks vähimalt ühe seesuguse seadeldise. Siinjuures olgu tähendatud, et kasulikum on osta ühe käpaga viskeseadeldist. Dupleelasu jaoks võiks neid olla 2 tk.

Väikekaliibrilise püssi lasketingimuste muutmiseks sooviavaldusi ei ole. Jääks ainult soovida, et igal pool teostuksid võistlused 15 lasuga, s. o. à 5 lasku igast asendist. Mis puutub tulemuste hindamisel lisasilmade andmisse harilikule püssile eripüssi ees, siis peab tähendama, et protsendi tõstmine kolmelt viieni näib olevat õigustatud. Sel alal tehti katseid Voltveti Metsakoolis, kusjuures nelja valitud

laskuri tulemused näitasid, et eripüssist on võimalik saavutada paremaid tulemusi hariliku väikekaliibrilise püssi kõrval keskmiselt 5,2%. Sealjuures ilmnes, et parimaid tulemusi annab püsti-asend, nimelt ümarguselt 13%, kuna põlvelt-asendist on harilik v.-kal. püss annud 2% võrra rohkem silmi kui eripüss. Lamades-asendist on eripüss ca 4,8% võrra ees. Katsete tulemusil ja senisel kogemusel suurendati lisasilmi harilikule püssile eripüssi ees 5%-ni.

Laskevõistluste korraldamisele asudes olgu meele tuletatud ning tähelepanu juhitud sellele, et võistlusmäärustest peetakse kinni võimalikult täpselt. Samuti püütagu kõrvaldada vigu või arusaamatusi, mis esinesid möödunud laskevõistlusil.

Mitmesuguseid teateid

Muudatusi riigimetsateenijate koosseisudes

Ametisse nimetatud.

Richard Altrof Kärevere metšk. jahimetsnikuks 20. V 39.

Hugo Kask Saare metšk. II j. metsniku ajut. kohustetäitjaks 15. IV 39. a.

Eduard Ilmre Loobu metšk. II j. asjaajaja ajut. kohustetäitjaks 10. V 39. a.

Alfred Tera Kaiavere metšk. metsavahiks, ühtlasi metsniku ülesannete täitjaks Peebu ja Viidu vahtkondades 11. V 39. a.

Herbert Juhani Roela metšk. metsavahiks 16. IV 39. a.

Enn Talve Karksi metšk. metsavahiks 1. IV 39. a.

Karl Lüüs Sõmerpalu metšk. metsavahiks 1. V 39. a.

Oskar Hürtel Aegviidu metšk. metsavahiks 1. V 39. a.

Edgar Harju Võru metšk. metsavahiks 1. V 39. a.

Jaan Järveste Jõhvi metšk. metsavahiks 15. V 39. a.

Jaak Kosenkranius Valga metšk. metsavahiks 10. V 39. a.

Heinrich Susi Paasvere metšk. metsavahi ajut. kohustetäitjaks 1. IV 39. a.

Felix Linamaa Tudu metšk. metsavahi ajut. kohustetäitjaks 1. V 39. a.

Hermann Laanemets Tudu metšk. metsavahi ajut. kohustetäitjaks 1. V 39. a.

Oskar Palmse Kloostri metšk. metsavahi ajut. kohustetäitjaks 1. V 39. a.

Ümber paigutatud.

Saare metšk. metsnik Bernhard Vare Kaiavere metšk. metsnikuks 15. IV 39. a.

Kunda metšk. riigimaade ala asjaajaja Robert Grünvald Metsatehnikumi asjaajajaks 21. V 39. a.

Kõnnu metšk. asj. Osvald Mõttus Kolga metšk. asjaajajaks 15. V 39. a.

Ainula metšk. asj. August Lanno Kõnnu metšk. asjaajajaks 15. V 39. a.

Kolga metšk. asj. Martin Liiver Aimla metšk. asjaajajaks 15. V 39. a.

Loobu metšk. asj. Rudolf Teder Matskivi metšk. asjaajajaks 10. V 39. a.

Alatskivi metšk. asj. Arnold Kaur Loobu metšk. II j. metsniku ajut. kohustetäitjaks 10. V 39. a.

Valga metšk. metsavaht Karl Treial Tarvastu metšk. II järgu metsniku ajut. kohustetäitjaks 1. V 39. a.

Paasvere metšk. Kõrve vahtk. m/v. Arnold Laks sama metšk. Posti vahtk. m/vahiks 1. IV 39. a.

Roela metšk. Saueaugu vahtk. m/v. Joosep Kutsar sama metšk. Saunakünka vahtk. metsavahiks 16. IV 39. a.

Sangaste metsk. Uulitse vahtk. m/v. Aleksander Lehtsalu sama metsk. Naadi vahtk. metsavahiaks 24. IV 39. a.

Laiksaare metsk. m/v. Voldemar Koff Sangaste metsk. metsavahiaks 20. IV 39. a.

Aegviidu metsk. m/v. August Sarapu Tallinna metsk. metsavahiaks 1. V 39. a.

Orajõe metsk. m/v. Kristjan Väliste Püssi metsk. metsavahiaks 1. V 39. a.

Kilingi metsk. m/v. Karl Ansi Laiksaare metsk. metsavahiaks 20. IV 39. a.

Vaivara metsk. m/v. Artur Soldan Kunda metsk. metsavahiaks 1. V 39. a.

Võru metsk. Tsirgupalu vahtk. m/v. Gustav Lehtmets sama metsk. Joosu vahtk. metsavahiaks 1. V 39. a.

Vaivara metsk. Sirgala vahtk. m/v. Oskar Pungaste sama metsk. Haabsaare vahtk. metsavahiaks 1. V 39. a.

Püssi metsk. m/v. Alfred Kask Vaivara metsk. metsavahiaks 1. V 39. a.

Teenistusest vabastatud ja metsateenijate nimekirjast kustutatud.

Loobu metsk. metsnik Jaan Leichter parandamatu haiguse tõttu 1. V 39. a.

Kaiavere metsk. metsnik Karl Mieländer vanusepiiri ületamise ja parandamatu haiguse tõttu 15. IV 39. a.

Purdi metsk. Tenjala vahtk. m/v. Jüri Tamm vahtkonna likvideerimise tõttu 1. V 39. a.

Kunda metsk. m/v. Villem Matti parandamatu haiguse tõttu 1. V 39. a.

Tudu metsk. m/v. Mihkel Linamaa parandamatu haiguse tõttu 1. V 39. a.

Tudu metsk. m/v. Vassili Muravlev parandamatu haiguse tõttu.

Tallinna metsk. m/v. Heinrich Ranniste omal palvel 1. V 39. a.

Sõmerpalu metsk. m/v. Paul Raig BES § 4215 korras ja parandamatu haiguse tõttu 1. V 39. a.

Võru metsk. m/v. Alfred Harak BES § 4215 ettenähtud korras 1. V 39. a.

Kurista metsk. m/v. Peeter Muhk omal palvel 15. V 39. a.

Metsavaht Kristof Altrof 60-aastane

Käesoleva aasta 13. mail pühitses oma 60. sünnipäeva ja 35-a. metsateenistuse juubelit Sagadi metstkonna Esku vahtkonna metsavaht Kristof Altrof.

Kristof Altrof sündis 13. mail 1879. a. Virumaal Kurtnal taluomaniku pojana. Valla-kooli lõpetanud, asus ta 1903. a. Vaivara mõisa metsaülema Mülleri juure metsavahi õpilaseks.

1904. a. määras Müller Altrof'i Karula mõisa Väinupääl metsavahiaks ja hiljem Palmse mõisa Koljakule, kust ta teenistuse huvides ümber paigutati Soone metsavahi kohale ja hiljem Eskule. K. Altrof'i juure kogunesid 13. mail k. a. kaasteenijad ja sõbrad, et tervitada juubilari ja soovida talle raugematut jõudu ja jätkuvat edu edaspidiseks tööks. Eesti Metsateenijate Rakvere kogu, Eesti Metsateenijate Ühingu Sagadi osakond ja sõbrad andsid juubilarile edasi väärtuslikke kingitusi.

Juubilari tunnevad kaasteenijad kui tublit metsameest, head sõpra ja ustavat kaasvõitlejat. Öne ja edu edaspidiseks tööks riigi kalleima vara — metsa — loomisel ja korrastamisel.

Kaasteenija.

Enn Roomets †

23. mai hommik tõi Karula metstkonda rabava üllatuse — Enn Roomets on surnud!

See kurb sõnum oli hoop näkku neile, kes tundsid teda elu ajal, kel oli olnud lähemaid kokkupuuteid temaga. Seda teravmeelset, sädelevalt vaimukat ja äärmiselt optimistlikult ellu suhtuvat inimest ei ole enam!

Alati abivalmis ja seltsimehelik, oli ta ilka armastatud kaasteenijate poolt. Öigusega võis teda nimetada Ruusa vahtkonna kaitseingliks, kuna ta hoolitsus oma vaht-

konnas kõigi seal elavate metsloomade eest oli otse liigutav.

Südamelt äärmiselt hell, ei saanud temast jahimeest — ta ei suutnud tappa neid, keda ta nii väga armastas, kelle eest ta hoolitses otse emaliku südamlikkusega. Talvel, kui loomad metsas ei saanud sügava lume alt toitu, oli ta esimesi, kes ruttas ja korraldas neile tootlust.

Aga karm eluseadus rebis ta ära meilt, mahajääjailt, kui osa meist endast.

Kui saatsime teda sinna, kust ei tulda enam tagasi — leinamarsi helide sulades lin-

nulaulu — siis sel silmapilgul võis tunda, kui äärmiselt teravaid kontraste vahel loob elu. Ühel pool sügav kurbus, valus lein, teisel pool rõõm kevade ärkamisest.

Siis võis näha, kuidas saatjate silmi valgus pisaraid — seal ei saanud olla teesklust, see oli tulvav valu, kurva paratamatuse äratundmine, mis väljendus spontaanselt. Hele mälestus kadunust, hirm teadmise ees, et see on viimne maine jumalagajätt.

Olgu sulle kerge kodumuld!

Kaasteenija.

Metsamaterjalide hinnad

Tallinna Börsikomitee noteering

14. VI 1939. a.

Hinnad, peale sulfaatpuu hindade, on noteeritud f-co laoplatz Tallinn, sulfaatpuu hinnad — f-co laoplatz Kehra.

	Kr.		Kr.
Palgid — kuusk ja mänd tm.	16—17	Saetud materjal + 24% laudu:	
Kapp-palgid „	30—33	kuusk u/s. tm	39
Pakud: kuusk rm	—	kuusk IV s. „	35
mänd „	—	mänd u/s. „	37
Paberipuud „	8,20—10	mänd IV s. „	33
Toe puud „	8,50—9,50	Kastilauad „	50—60
Pakud: kask tm.	—	Luuavarred „	—
lepp I s. „	—	Krohviliistud „	29—38
lepp II s. „	—	Liiprid tk.	3
haab I s. „	—	Sulfaatpuud 1) 75% kooritud . . . rm.	6,15
haab II s. „	—	2) 30% „ . . . „	5,65
saar „	—		
tamm „	—		
Prussid „	34—36	Tendents — tõusev.	

Talumetsamaterjalide hindade noteerimise komisjoni koosolekul Põllutöoministeeriumi ruumes 7. juunil 1939. a. noteeriti järgmised hinnad:

Liik	Asukoht	Sort	Hind Kr.	Mõõt
Okaspuu saepalgid	Tallinnas ja Pärnus	I	18,50	tm
„ „	„ „	II	16,50	„
„ „	„ „	III	15,50	„
„ „	„ „	IV	13,50	„
Paberipuud ja kuusepakud . . .	a) Tallinn	I	10,00	rm
		II	8,20	„
	b) Raudtee ääres	I	8,10	„
		II	6,50	„
Propsid (mänd ja kuusk)	Tallinnas ja Pärnus	—	9,50—8,50	„
Sulfaatpuud (mänd ja kuusk)	Kehras	Puhtalt kooritud	6,15	-
		Poolpuht. kooritud	5,65	„

Vineer- ja haavapakude ning plokkpalkide suhtes maksavad noteeritud endised hinnad (vt. „Eesti Mets“ nr. 1 1939).

„EESTI METS“

XIX AASTAKÄIK

Ainuke metsanduse ja jahinduse kuukiri

Metsamajandus, kutseala, jahindus,
teateid puuturgudelt jne.

Ilmub 1939. a. suurendatud kaustas, parimate eriteadlaste kaastööl ja toimetusel

Tellimishind: aastas Kr. 3.50, poolaastas Kr. 2.—. Riigimetsateenijatele ühistellimiste puhul soodustatud hinnaga

Toimetus ja talitus: Tallinn, Lai tn. 39/41, postkast 97

Posti jooksev arve nr. 155.

METSATÖÖSTUSE HOOAJAKS metsateadlase K. Keerdoja toimetusel ilmunud

1938-39. A. METSAMEHE

Kalender-käsiraamat

sisaldab metsa, metsamaterjalide ja saetud materjalide kuupimise ja hindamise tabeleid; metsanduslikke andmeid ja artikleid

HIND KÖIDETULT KR. 2.50

ja E. Metsateenijate Ühingu liikmetele Kr. 1.75

Müük Eesti Metsateenijate Ühingu Keskjuhatuse laos, Tallinn, Falkpargi 4, ja raamatukauplustes

Raamatu hinna tasumisel Eesti Metsateenijate Ühingu posti jooksvale arvele nr. 178 saadetakse raamat tellijale postikuludeta

EESTI METSATEENIJATE ÜHINGU KESKJUHATUS

KES TULEB LÄBI SULETUD UKSE?

Mitte kaubapakkuja, kellele peab avama ja kelle eest jääb uks tihti suletuks, vaid „PÄEVALEHT“. Tema tunõib igasse majja, iseõi sinna, kus kõlistamise peale ei vastata

Kuid kuulutuste kaudu
«PÄEVALEHES»
on teil alati võimalus tutvustada
oma kaupu osijaskonnale

Seepärast, KUULUTAJAD, kuulutaõge Eesti loetavaimas ajalehes

„Päevalehes“

Kasvatustikuks aluseks lastele on
«LASTE RÕÕM»